[NU]MMER 36 DONDERDAG 5 SEPTEMBER 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

[HE]T LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) [met] inbegrip van kostelooze toezending van het [Kolon]iaal Weekblad.

De 21ste Nederl. Jaarbeurs.

[Me]chten er zijn die nu nog twijfelen aan de levens[vatb]aarheid van dit instituut, zij zullen na de ge[...]elijke rede van den Secretaris-Generaal bij de [open]ing der beurs wel voor goed bekeerd zijn. De [...]man die volkomen op de hoogte van zijn vak [...]zijn tijd wil blijven kan er niet buiten blijven. [...] elk halfjaar is er stijging en op de volgende [...]jaarsbeurs zal een nieuw in aanbouw zijnde [vleu]gel in gebruik genomen worden. Ook zal dan de [afde]eling „Koloniën" een aanzienlijke uitbreiding [k]rijgen.

[Di]t keer was deze afdeeling geheel gewijd aan de [...]steelt, zeer belangwekkend, en ingericht door [de z]orgen der afdeeling Handels Museum van het [Kol]oniaal Instituut waarbij de administratie der N.V. [...]-Maatschappij en de directeur van het Deli[proe]fstation, beiden te Medan hunne medewerking [verl]eenden bij het verzamelen der objecten. Er waren [bota]nische preparaten, monsters van gebruikte mest[sto]ffen, zaden van groenbemesters, het zaadbed, [mo]dellen van droogschuur en aanplant, alsmede de [...]eer- en bundelplaats en de perskist behalve foto's, [sta]tistieken en boekwerken handelende over de ta[bak]scultuur in Indië. In een afzonderlijk lokaal had [de] N.V. F. M. Houbaer & Co.'s Sigaren- en Cigarillo[f]abriek te Amersfoort een machine opgesteld ter [ver]vaardiging o.a. van Java- en Sumatrasigaren. [De]ze bijzonder vernuftige machine, waardoor men [de g]eheele bereiding van het blad tot de gave sigaar [g]eel kan volgen, zal ongetwijfeld de aandacht [tre]kken van alle Jaarbeursbezoekers.

[B]eschouwingen over Adatrecht van Nederlandsch-Indië.

[Ho]e wordt het adatrecht gehandhaafd?

(Vervolg van K. W. d.d. 1 Aug. 1929).

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM, c.-n.

Het inroepen van den rechter.

[H]iermee komen wij op voor den Westerling meer [beke]nd terrein.

[V]oor den Inlander wordt het een gewichtig [oog]enblik, als hij ten aanzien van een geladeerd [rech]t, dat niet door eigen richting dan wel door [het] bemiddelend optreden van een hoofd of ander [pers]oon weer hersteld is, thans de tusschenkomst [van] den rechter gaat betrekken.

[N]oodig is, dat partijen vooraf een bindsom geven, althans men ziet dergelijke sommen in verschillende deelen van Nederlandsch-Indië, bijv. in Minangkabau, in het Gajoland, in Atjèh, in Zuid-Sumatra, in het Maleische gebied, in Zuid-Borneo, op Java, in de Minahassa, bij de vroegere vorstenrechtspraak op Bali, ja zelfs in de godsdienstige rechtspraak opgenomen, al is het een geheel vreemd element.

Het doel van die bindsom schijnt duidelijk, partijen worden gebonden aan den rechter, die zij ingeroepen hebben: eerbiediging van dien rechter en het aanvaarden van diens uitspraak; of dit in zijn algemeenheid juist is, daarover straks meer. Een in alle opzichten vaststaand oordeel over den aard van die bindsom bestaat niet. Het ligt niet op den weg van dit opstel om na te gaan de verschillende beteekenissen, die men mogelijkerwijze kan hechten aan deze som, naargelang de streek, waarin men zich bevindt, maar wel moet men zich er voor hoeden om te trachten Westersche rechtsbegrippen aan dit alles te gaan vasthechten, zooals door juristen is gedaan. Met name zal men niet als algemeenen regel kunnen gaan opstellen, dat die som moet worden beschouwd als een soort van garantie tot naleving van het te wijzen vonnis, dan wel om de kosten van de procedure met betrekking tot den rechter te dekken. Bovendien zijn de variaties op de onderwerpelijke som talrijk en al moge voor Atjèh en het naburige Gajo-land gelden, dat bij voldoening aan het vonnis het gedingpand teruggegeven wordt, dan vergete men niet, dat zulks voor andere streken weer niet gelden zal. Er komt nog bij, dat er soms meerdere betalingen zijn, die, het kan niet uitblijven, voor den oppervlakkigen waarnemer moeten leiden tot allerlei beschouwingen, die met de werkelijkheid niet strooken; zoo kent men naast de gedingsom, de waarborgsom als het honorarium voor de diensten, die de rechter bewijst; ja zelfs kent men nog een derde som, n.l. de wed- of inzetsom, een pand, waaruit bij ongelijk, de betalingen gedaan konden worden, [1]) die de verwarring wel ten top moet voeren, temeer waar de betalingen verknoopt zijn en de gegeven namen het door elkaar halen nog vergroot. Dit zijn allerlei moeilijkheden, die leiden moeten tot diepgaande studiën, zooals natuurlijk in Van Vollenhoven's werk tot uiting komen en waarvan Mallinckrodt in zijn meergenoemd proefschrift ook het noodige doet zien.

Om nu op de bindsom zelf terug te komen: zij bestaat uit, hetzij een geldsom, hetzij uit een of ander voorwerp (tanda of teeken); dat zij meestal uit geld bestaat, behoeft nog niet te volgen uit den bij Europeanen algemeen in zwang zijnden (onjuisten) term wang medja (letterlijk: geld, een som, die ter terechtzitting op de tafel gelegd wordt), die verwarrend werkt, omdat er ook door niet-begrijpen gezondigd is tegen het volksrecht.

Over het generaliseeren van Europeesche zijde sprak ik reeds; toch is het de moeite waard de bedenkingen van Van Vollenhoven ter zake te hooren, drieërlei zijn diens bezwaren [2]):

a. nergens of bijna nergens wordt van bemoeienis van den rechter met de executie van zijn vonnis gewag gemaakt;

b. het is niet duidelijk, waarom die cautie op beide, instede van wat men verwachten zou, alleen op den gedaagde zou slaan, gelijk het Romeinsch recht, die alleen kende:

c. I. Waarom loopt die som dan uiteen bij grondzaken, familiezaken, schuldzaken?

II. Waarom dikwijls 's rechters handen gelost door een wezenlijke betaling?

III. Waarom moet dit door de winnende partij geschieden?

De meergenoemde Dr. Mallinckrodt deelt echter die meening niet van zijn leermeester [3]), immers

[1]) Mallinckrodt: het adatrecht van Borneo I, blz. 209.
[2]) Van Vollenhoven II, blz. 263.
[3]) Het adatrecht van Borneo I, blz. 207 en 208.

zegt deze schrijver ten aanzien van het sub *a* vermelde, dat de bevolking in deze beslechters van de geschillen niet alleen rechters ziet, doch vóór alles bestuurders, al hebben zij niets te maken met de executie van het vonnis, zij zijn zeer geïnteresseerd bij het herstel van vrede tusschen de rechtzoekende partijen, omdat de onheiltoestand, die de primitieve samenleving aanwezig acht bij een geschil na oplossing en uitvoering van de te geven uitspraak ophoudt en wie zijn meer verantwoordelijk voor den toestand, waarin de samenleving zich bevindt, dan de hoofden? Het is weer de magische beteekenis der betaling, die men er in moet zien; niet-voldoening geeft een onheilstoestand en daaraan zal door de hoofden het hoofd geboden dienen te worden.

Met betrekking tot het sub *b* aangevoerde verklaart Mallinckrodt, dat waar de onheilstoestand ontstaat, doordat twee partijen een geschil hebben, warm zijn, de moeilijkheden van beide kanten komen, dus niet alleen van de zijde van den gedaagde.

Wat eindelijk het sub *c* I—III aangevoerde, hiervoor kan Mallinckrodt geen oplossing aangeven, daar het uiteenloopen van de gedinggave voor zaken van verschillenden aard aan dezen schrijver voor Borneo niet bekend was, waar daar het verschil in betaling afhankelijk is van de grootte der zaak en dat als in een grootere zaak een grootere danda alih — gedingpand — voldaan moet worden, dit het gevolg is van het feit, dat de mate van onheil door een groote zaak gesticht, die van een kleine overtreft.

Naar schrijvers oordeel wordt in Borneo althans de betaling gegeven als belofte, dat men de rechters zal renumereeren na afloop der zaak; de naam „danda alih" wijst daarvoor te duidelijk op het feit van de verandering van inzicht en op het zoeken naar uitvluchten, dan dat we zonder bewijzen kunnen aannemen, dat de betaling de bedoeling zou hebben van bezoldiging. Het gedingpand, voor zoover bekend, is in Borneo om pressie eenerzijds te kunnen uitoefenen op naleving van het vonnis als om de hoofden in staat te stellen bij nietnaleving den magisch-gevaarlijken toestand van de gemeenschap weg te nemen. Niet is deze gift gedaan aan rechters naar Westersch begrip, maar aan volkshoofden, die als onderdeel van hun taak de gemeenschap te beschermen hebben tegen onheilen uit twisten o.m. voortspruitende en die verbreking van den evenwichtstoestand ten gevolge hebben, door bevrediging en als dit niet mogelijk blijkt, door bezwering van het kwaad.

We zijn uitvoerig blijven stilstaan bij den aard van het gedingpand, die bindsom, omdat zij zoo buitengewoon op den voorgrond treedt, men haar heeft gereglementeerd in sommige streken, voor zoover de inheemsche rechtspraak betreft, terwijl de Gouvernementsrechtspraak haar eerst heeft misvormd en toen uitgebannen vanwege die misvorming.

Het is Raffles geweest, die voor de behandeling van een civiele zaak voor de verschillende lagere Inlandsche colleges als districts- en regentschapsgerecht, alsmede voor den landraad instelt een leges, te innen voor den aanvang, ten goede komende aan de bij gerecht of rechtbank aanwezige beambten; dat daarnaast nog 10 % bij veroordeeling door den verliezer moest worden betaald van het bedrag in het vonnis vermeld, houdt natuurlijk geen rekening met het hierboven vermeld Indonesisch instituut der bindsom. Ook zien wij dan de zgn. leges als misvormd, maar ook als misleidend begrip optreden, die nu de beteekenis van de bindsom gaat uitwisschen, terwijl de zooeven genoemde tien percent naar voren komen, daar ze aan Commissarissen-Generaal, die na Raffles' bewind het Nederlandsch gezag overgenomen hebbende, thans moesten overgaan o.m. tot herstel van het rechtswezen, het meest opvielen.

Nu zal allerminst aan Commissarissen-Generaal, die voor hun vreemde toestanden kwamen te staan, een verwijt gericht kunnen worden, dat ze niet beter uitkeken, doch wel baart het verwondering, dat een man als Mr. Muntinghe maar kalm deze misleiding van Raffles geslikt heeft. Het gekke was, dat die 10 % zooveel belangstelling trok, dat ze in 1819 afgeschaft, in 1825 weer hersteld werd als belooning van de rechtsprekers bij de meer genoemde colleges. In 1848 doet men eindelijk dat legesgeld verdwijnen, doch behield de 10 %, totdat ook die in 1871 opgeheven werd. Voor zoover Java.

Zoo langzamerhand kwamen nu de Buiten Bezittingen binnen den sfeer der gouvernementeele belangstelling; het toenmalige Gouvernement ter Westkust van Sumatra was het eerste aan de beurt om bekeken te worden en toen men begon met het rechtswezen, ontsnapte door onkunde aan de waarnemers, dat er een voorspel was van het Minangkabausche proces, waarin de bindsom een rol speelt. Wel was aan de orde de terechtzetting zelve, waar men zag, dat partijen aan den rechter een gift gaven, de tahil emas (of in Minangkabausch taih amèh), doch die op hun beurt een contragift deden. Blijkbaar maakte dat zoo'n indruk, dat men sprak van stopgeld der rechters, een soort van knevelarij, die wegmoest, en ze ging ook weg. Men bevroedde natuurlijk niet, wat men ging doen; wel gevoelde men het onjuiste, om dien rechtsprekenden hoofden hunne inkomsten te ontnemen. Toen begon men alle heffingen, voortspruitende uit het volksrecht, af te schaffen en instede van die volkshoofden nu te gaan renumereeren, beloonde men andere personen, die leden waren geworden, niet van adatrechtbanken, maar van rechterlijke colleges, getooid met denzelfden naam als die oude adat-instellingen, zoodat de gevan heele omzetting niet zoo opviel. Dit werk bevan Mr. der Kinderen, die overigens een zeer bekwaam jurist was [4]), kan voor hem, die het adatrecht in stand wil houden, moeilijk te verdedigen zijn, het is de grootste onbekendheid met dit volksrecht, wellicht vermengd met geringschatting als zijnde niet-Westersch wettenboekrecht, die dergelijke verkrachtingen ongestoord in stand deden blijven. Wie het plakaat pandjang kent, moet zijn hoofd schudden over al dit werk, te meer als men leest, dat naar het sedert in het rechtsreglement voor de Buiten Bezittingen 1927, opgeloste Sumatra-reglement de verliezende of veroordeelde partij de gedingkosten te betalen krijgt, iets, wat nu heelemaal niet overeen te brengen was met het volksrecht, waar de procesheffing van 1874, gesteld al had werkelijk de instemming van volk en hoofden — waaraan grondhartig getwijfeld kan worden — alle adatbepalingen had vervangen. Ook was door onkunde natuurlijk vergeten te bedenken, dat die betalingen krachtens adatrecht te doen onverbrekelijk, gelijk Van Vollenhoven zulks terecht uitdrukt [5]), met zijn plicht om zijn taak te volvoeren was en waar die procesbelasting de adatheffingen ging vervangen, komt dan van zelf de vraag naar voren, hoe als door minnelijke schikking des rechters werk vanzelf voorkomen wordt? Men zou naar het adattrant verwachten: teruggave; neen, zegt het bijblad op het staatsblad 6229 van 1905, teruggave van die procesbelasting is onmogelijk.

Ten slotte werd in 1914 al dat moois weer ingetrokken en aan de leden der inmiddels gereorganiseerde districts-rechtbanken *geen*, aan de rapats en landraden *wel* een zitpenning toegelegd.

Voor de Lampongs en voor Zuid-Celebes zou ook nog wat te vertellen zijn over die gedingsom, nadere vermelding zou te ver voeren.

Inleggeld bij de godsdienstige rechtspraak.

Gelijk al met een enkel woord opgemerkt is, vindt men merkwaardigerwijze die gedingsom onder den naam van inleggeld bij de godsdienstige rechtspraak terug; waar het moslimsch recht een dergelijk instituut niet kent, kan het niet anders of men heeft hier te doen met een inwerking van het volksrecht op het Mohammedaansch recht, al weer een bewijs voor de wisselwerking (in zwakken vorm) tusschen beide rechten.

Rechtsweigering.

Weigering van berechting komt niet voor, tenzij men aanneemt, dat het oud-bakken zijn van een voorgebrachte zaak naar 's rechters oordeel, als zoodanig aangemerkt moet worden; daarover later meer.

Het karakter der rechtspraak.

De rechtspraak is evenals de hulp der hoofden en andere personen, van bemiddelenden aard.

Waar dit ligt in de lijn van het volksrecht en dit gaat in harmonischen samenhang met den volksaard, is succes te verwachten. Staat men op magischen grondslag zooals Mr. van Ossenbruggen [6]), Dr. Alb. Kruyt [7]) en Dr. Mallinckrodt [8]) dan zal men moeten zeggen, dat het doel der rechtspraak in

4) Men leze echter wat Dr. Snouck Hurgronje in zijn Atjèhers, deel I, blz. 101 e.v., over hem schreef.
5) Adatrecht van Ned.-Indië II, blz. 268.
6) In zijn primitief denken, enz. en latere geschriften in de bijdragen T. L. en V.
7) In zijn Measa in de bijdragen vd. (74—76).
8) O.m. in zijn proefschrift: het adatrecht van Borneo (1928) I, 264.

leg en oorsprong geweest is het magisch evenht tusschen individu en gemeenschap te herstel-. Geldt dit voor primitieven, zooals op Borneo, beteekenis is voor gebiedsdeelen, die op hooger p van beschaving gekomen zijn, minstens verkt, zoo niet al eerder onkenbaar geworden r den Inlander zelf.

Intusschen de grondtoon, het tweezijdige karak- ervan is behouden, het bemiddelend karakter is in gebleven, juist het minnelijk overleg maakt, t de rechtzoekende er zich in thuis gevoelt, maar t is iets, wat ten aanzien van de Gouvernementshtspraak zeker niet kan gezegd worden. Dat akt, dat de partijen door de uitspraak bevredigd nnen worden, met andere woorden, men krijgt lissingen, die het rechtsgevoel niet krenken, uitraken en beslissingen, die de rechtzoekenden aanelen en begrijpen. Juist het afwegen van wat het aarst is, wanneer er sprake is van onzekerheid n feiten of van recht, het niet-mechanische, akt het thuis gevoelen van de partijen mogelijk. el anders wordt het, als er Gouvernementsrechtraak plaats vindt, waar men door de geëischte tlelijke bewijskracht partijen voor onuitwarbare len zet, zoodat die alleen raad weten door zich de handen van een prokrol bamboe te werpen, we kunnen 't gerust zeggen, alleen op eigen rdeel bedacht is. Deze zaakwaarnemer is maar le dikwijls niet thuis in het toe te passen recht slecht op de hoogte van de wijze van procedeen.

Van zelf sprekend is nu de toestand geheel anrs bij de procedure volgens het volksrecht; daar n partijen, die recht zoeken, zelf bekend met het ht en weten van kindsbeen af, hoe het verloop n zulk soort zaken zijn. Staan de feiten en het ht genoegzaam vast, dan *kan* (niet moet) opgeelen worden door de rechters naar wat wij noen het strenge recht, doch geheel anders wordt als er onzekerheid bestaat ten aanzien van n feit of een recht, dan valt niet, zooals bij ons, onzekerheid vrijwel altijd neer op hem, die agt of eischt. Hier echter krijgt men, wat nu n onbekend denkbeeld meer is, een bemiddeide beslissing van den rechter, waardoor beide rtijen door de verdeeling der onzekerheid over n beiden, bevredigd worden. Een vraag, die zich gauw na lezing van het bovenstaande moet opngen, is, moet de rechter dus steeds bij onzekerd van recht of feit bemiddelend optreden, in alle dere gevallen nooit? Hierop kan al dadelijk ged worden, neen, nog daargelaten, dat het objecve recht vele punten onzeker laat, verwacht men n den rechter somtijds een bemiddeling, nietgenstaande het vast staan der feiten of van het cht. Aanvaardt men de magie-theorie dan wordt t duidelijk, maar wie die niet kan aanvaarden, zal n rekening moeten houden, dat zonder verklag de practijk der rechtsbedeeling naar adatcht zich aldus aan hem zal voordoen.

Achtereenvolgens zal behandeld worden:

I. het handelen van den rechter bij onzekerheid r feiten;
II. het handelen van den rechter bij onzekerheid n het materieele recht;
III. de bemiddeling van den rechter, waar fein als het objectief recht vaststaan.

Ad I.

Als vaststaand feit kan aangenomen worden, dat t feitelijk element in rechtszaken overheerschend Dit geldt niet als iets nieuws voor den Westerg, want dat bestaat ook in Westersch recht. aar dus het meestal gaat om feiten, kan men n den adatrechter dan ook een bemiddelend vonhebben af te wachten; immers feiten kunnen soorte vaststaan, maar het is dikwijls niet molijk om tot een nadere vaststelling, tot concretiering binnen de soort te komen. Van Vollenhon[9]) haalt als voorbeeld een koop en verkoop aan. niet nader te definieeren door gegevens, die paren dan wel getuigen hem verschaffen, welke ansactie zich precies afgespeeld heeft, dan komt e rechterlijke bemiddeling, die h. t. l. herhaallijk in Mr. Hartzfeld een kampioen gevonden eft. Stellig heeft dit bemiddelend vonnis dit voor, t de rechter er zich door de onzekerheid der fein niet van af kan maken door den eisch maar ontzeggen als zijnde onbewezen. Een adatrechter u daar eens mee moeten aankomen, hij zou zich sterfelijk onmogelijk gemaakt hebben; dat is s niet te verwachten.

[9]) II, blz. 272

Hoe luidt nu zeer verkort zoo'n uitspraak? Is er een geschil over bezit of pandrecht of een tegalan in Midden-Java over verkoop of verhuur van een woonerf en kan men niet tot klaarheid komen, dan zal beslist worden, dat de bestaande toestand gehandhaafd blijft tegen betaling door gedaagde van een zekere geldsom, dan wel de oude toestand wordt hersteld, terwijl dan de eischer geld heeft te betalen aan den gedaagde.

Ad II.

Nu bij onzekerheid van het materieele recht.

Eenige voorbeelden geeft Van Vollenhoven, ontleend aan de bekende adatrechtsbundels [10]):

Zoo was er een koemelker op Madoera, die zijn ambtsveld voor een jaar afstond aan een ander; een te voren ontslagen collega, die voorgaf, dat de sawah nog steeds zijn ambtsveld was, stond op zijn beurt dienzelfden akker af aan een vierden. 's Lezers nieuwsgierigheid wordt natuurlijk geprikkeld, hoe nu de adatrechter de koe bij de horens zal vatten. Naar Westersch recht zal de geachte lezer de uitslag wel weten, voorop gesteld, dat No. 1 en 2 de rechtmatigen zijn; wordt gevraagd of No. 4, die naar Westersch recht er zeker niet zoo goed zou afkomen, behandeld wordt. Wat weet een adatrechter af van ter goeder trouw of ter kwader trouw gekweekte vruchten, of van het bouwen op andersmans grond ter goeder of ter kwader trouw. No. 2 en 4 werden naar huis gezonden met de verdeeling van de opbrengst van den sawah door no. 4 beplant, in tweeën.

Een ander voorbeeld:

Een verdronken sawah valt droog na een paar jaar, er komt een energiek landbouwer opdagen, die het veld in orde maakt en beplant en zooals het altijd gaat, als de oogst op het veld staat, komt de rechtmatige eigenaar opdagen en toont zijn recht op den sawah. Van constructies naar Westersch recht heeft de adatrechtbank geen notie, maar ze stuurt beiden, beplanter en eigenaar, naar huis, elk met den halven oogst.

Twee typeerende voorbeelden, die ons moeten leeren, dat we niet al te prat moeten gaan op ons eigen recht. Waar het adatrecht zwijgt, hetzij bewust, zooals hij deelbouw, hetzij onbewust, geeft de rechter een uitspraak. Het kenmerkende dezer uitspraak is niet alleen dus, dat bij zwijgen van het adatrecht de rechter bemiddelen gaat, wat als verwacht en als juist wordt erkend, maar het volksrecht veronderstelt, dat de rechter zich steeds uit dergelijke onzekerheden zal redden. Zich tot hoofdregels beperkende, wordt een gelukkiger oplossing verwacht dan indien het volksrecht voor allerlei gevallen mechanisch de uitkomsten ging vaststellen. Met andere woorden: het voorzienbare regelt men en men heeft zooveel vertrouwen in zijn rechter, dat men de oplossing van het onvoorzienbare maar aan dezen overlaat; binnen het kader van enkele regels wordt het recht gevonden voor het concrete geval en hoe dikwijls gaat men na Westersche procedures niet naar huis, dat er van een vondst geen sprake is, doch men weggezonden wordt, omdat het materieele recht wel te vinden was, doch verscholen lag achter een haag van doornige formaliteiten, waaraan zich de Westersche rechter bewijsrechtelijk en formaliter moet houden. Niet de materieele waarde wordt hier benaderd, neen, men vergenoegt zich met het uiterlijk, met de formeele waarheid.

Ad III.

De rechter bemiddelt, niettegenstaande de feiten, zoowel als het objectief recht vaststaan.

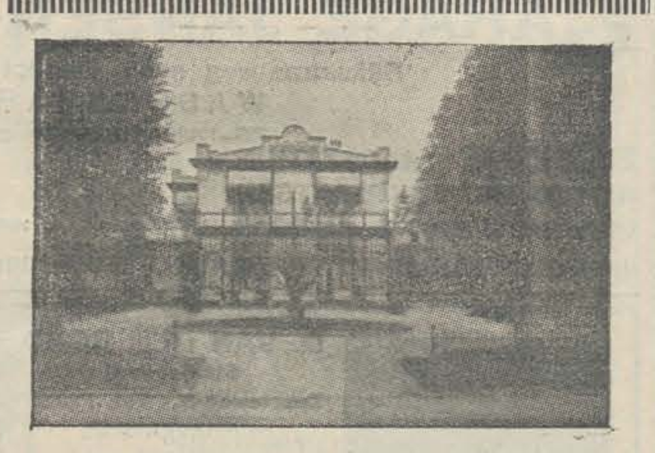
Dit klinkt voor ons Westerlingen al zeer zonderling, om niet te zeggen ongerijmd, doch wie de omstandigheden ziet, te vinden bij Van Vollenhoven [11]), zal moeten erkennen, dat de bemiddelende beslissing nog zoo zonderling niet is.

Toen in Benkoelen op een nacht een winkelcomplex verbrand was en de schuldige niet te vinden was, werd aan de beschikkingsgerechtigde marga opgelegd de geleden schade te vergoeden.

Toen in hetzelfde gewest aan een reiziger een paar laarzen gestolen werd en de schuldige niet te ontdekken was, werd de marga weer aansprakelijk gesteld.

In Palembang werd aan een Europeaan een paard ontstolen en gelijk te verwachten was, werd de marga weer aansprakelijk gesteld. De schadeloosstelling werd naar adattarief bepaald tot op het bedrag, dat vroeger op manslag stond, waardoor de toe te kennen schadeloosstelling naar omlaag ge-

[10]) II, blz. 273.
[11]) II, 275.

bracht, zijnde toch naar het oordeel van den adatrechter, niettegenstaande dus het feit vaststond, de waarde evenzoo en eindelijk wie er aansprakelijk was, een verlaging van de vergoeding noodzakelijk was, wilde anders niet de uitspraak onredelijk en stuitend zijn geweest.

Nog eenige andere voorbeelden bij van Vollenhoven te vinden, mogen licht brengen: [12])

In Djambi verpandde voor jaren een familiegemeenschap een stuk van haar familiegrond, welke familie uit twee familietakken toen bestond. Toen nu de eerste tak den verpanden grond [13]) had ingelost voor eigen rekening, terwijl de tweede tak niet wenschte mee te doen, ze vervolgens, wat te verwachten viel, daarop rijst ging uitzetten, was dat niet naar den zin van den tweeden tak, er volgde een opstootje, waarbij gewonden en dooden vielen. Vast stond, toen de zaak bij den rapat kwam, dat gelost had moeten worden door de geheele familie, als verpandster, en nu kreeg de tweede tak de opdracht om de halve lossom alsnog te betalen aan den tak, die gelost had, terwijl de opbrengst in tweeën ging aan de beide takken.

In de Minahassa was een twee takken bevattende familie inlandsch bezitster geworden krachtens erfgrondenrecht van twee sawah-perceelen, toen de eene tak naar elders was verhuisd, verkocht de andere buiten haar weten die gronden, het districtsbestuur ondervond als adatrechter twintig jaar later de gevolgen, want toen die verhuisde tak terugkwam en de gronden verkocht vond, legde ze de zaak aan dien rechter voor, die de feiten vaststaande vond, de vervreemding als onwettig evenzoo vaststelde en nu het rechtsherstel had te geven. Het ging op deze manier: de rechtbank beschouwde het goed als reeds gekloofd bij de vervreemding, hield die in stand ten aanzien van het eene perceel, als toebehoorende aan den achtergebleven tak en die ten aanzien van het tweede perceel niet, met andere woorden, de verkoop ten aanzien van dat werd te niet gedaan ten behoeve van den tak, die geen zit had. Terecht stelt van Vollenhoven de opmerking, dat uit de beslissing niet bleek of de verwerver schadeloos gesteld werd ten koste van den onwettigen vervreemder. Zoo zijn door het heele Indonesische rechtsgebied dergelijke uitspraken gevonden, die aantoonen, dat niet enkel buiten vaststaan van recht en van de feiten de rechter plooit, bemiddelt en admodieert, maar ook bij het vaststaan; het adatrecht veronderstelt de mogelijkheid van tusschenkomst van den rechter naar dit karakter, waar vaak de rust en dan kom ik weer op magisch terrein, de „koelte" zulks eischt.

„Hierin vooral komt dan ook", zegt van Vollenhoven [14]), „de overeenkomst uit tusschen gesteunde naleving van adatrecht en rechterlijke handhaving van adatrecht, dat gespecificeerde voorzieningen over misbruik van recht, over onredelijke of absurde rechtstoepassing, kunnen ontbreken, dewijl het een natuurlijk deel van 's rechters taak is onredelijke rechtstoepassing te verijdelen". Dat wil echter niet zeggen, dat de adatrechter niet dikwijls het strenge recht zal toepassen; neen, hij is vrij om alleen dan bemiddeing toe te passen als feiten en of recht daartoe aanleiding geven; niet dat hij altijd of meestal zoo doet.

Gevolgen van het bemiddelend rechtdoen.

Welke zijn nu de gevolgen van deze soort van rechtspraak, van deze geaardheid van des rechters taak?

a. Er is binnen dit raam geen plaats voor acties met scherp omschreven doel. Men vraagt rechtsherstel volgens het inzicht van de ingeroepen overheid: geen eisch, zoodat *dit en niets anders* voor den rechter wordt voorgelegd, waaraan de rechter zich moet houden, we zagen dit in gestelde voorbeelden;

b. Het vastleggen van den eisch, zoodat die niet meer te veranderen is, kent men waarschijnlijk alleen bij sommige Hindoerechtbanken in Badoeng op Bali, gelijk men bij van Vollenhoven vinden kan [15]). Verzet tegen aanvulling van den eisch of wijziging van den eisch is ongekend. In dit verband verdient opmerking, dat het Inlandsch reglement, waarbij de civiele procedure voor de gouvernementsrechtspraak ten aanzien van de Inlandsche rechtspraak is opgenomen, aardig in die richting gaat vgl. de artikelen 118 e.v., daarin spreekt men bijv. slechts van de vordering zonder meer, dus niet wat in de Rechtsvordering bijv. staat onder ar[t.] 8 ten derde: de middelen en het onderwerp [van] den eisch, met een duidelijke en bepaalde [con]clusie.

Evenzoo spreekt 142 e.v. van het nieuwe re[chts]reglement op de buitenbezittingen van vorde[ring] zonder meer. Alzoo heeft de landraad of hoe het College ook heeten moge, veel meer vrij[heid] van handelen dan een Raad van Justitie, re[cht] doende naar de regelen van de burgerlijke re[chts]vordering.

c. Schikking en arbitrale uitspraak staan deze soort van rechtspraak veel nader dan aan de Westersche rechtspraak.

De landraad-practijk kent die dan ook in e[lken] stand van het geding, juist door het doorhalen wat tot dat oogenblik in het procesverbaal is [neer]gelegd; ook bij andere rechtbanken zijn schik[king] en bemiddeling bekend. Tegenstelling tusschen [den] rechter, die de ijzeren wet handhaaft en de sch[eids]man, die als goed man naar billijk strevende dien zin dan ook zijn beslissing opzet.

Men vindt dit optreden zoo goed terug bij [het] midden-Javaansch roekoen, dat niets anders een ruw concept van de bedoeling van partijen, zoodat er steeds plaats is voor water in den [wijn] doen, voor uitstelverleening [16]).

Opmerking.

Het behoeft geen betoog, dat, waar ik ook tel[kens] opzettelijk sprak van adatrechter of adatrecht[bank] er geen plaats voor bemiddelend optreden is, [waar] het geldt toepassing uit een of andere oorzaak [van] Westersch recht op den Inlander.

[12]) II, 275, 276.
[13]) Men denke hierbij niet aan ons pandrecht.
[14]) II, blz. 277.
[15]) II, blz. 279.
[16]) Vgl. Holleman in Indisch Tijdschrift van het R[echt] 1918, dl. 110 e.v., blz. 433.

Bij de tewaterlating van he[t] Mailschip de „Baloeran",

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Het kan thans vrijwel overbodig heeten, om [het] opschrift nog uit te breiden met de nadere kw[alificatie] ficatie „dubbelschroefmotor", en deze te pla[atsen] voor „mailschip"; de goede ervaringen met In[da]poera en Sibajak, zoo ook met de Hooft en Huy[gens] van de Amsterdamsche Maatschappij, in welker naming het gedeelte „stoomvaart" eenigszins ouderwetsch en überwundner-standpunktachtig gaat aandoen, schijnen den motor wel voor goed hebben doen zegevieren over zuiger- en turbine installatie. Zulks geldt althans en stellig voor passagierschepen; maar daarbovenuit wint [de] motor, zij het in langzamer tempo, gestadig veld voor de vrachtschepen. Daarbij komt, dat dit nieuwe voortstuwingsmiddel op zijn beurt volmaakter geworden, steeds verbeterd is en wordt. Juister zal het binnenkort dan ook om zich te noemen „motorvaart-maatschappij".

De aan de uitgenoodigden voor de doopplechtigheid ter hand gestelde „korte beschrijving" [zegt] dat bij de constructie van dit schip, evenals bij [dat] van het eveneeens in aanbouw zich bevindende zusterschip de „Dempo", de „nieuwste verbeteringen op technisch gebied zijn aangewend". De [door] passagiers — waarvan er bij elkaar 770 kunnen worden vervoerd —, door de ontvangers en verzenders van post, pakketten en vracht zoo begeerde [en] gewaardeerde tijdwinst door verkorting van [den] duur der overvaart, is juist een gunstig en weldadig gevolg van een deel dier verbeteringen; de gemiddelde snelheid zal nl. kunnen worden opgevoerd tot 18, ja zelfs, naar van bevoegde zijde vernomen, 18½ mijl; zoodat dientengevolge de vaartijd Marseille—Tandjong Priok tot 19 dagen terug [zal] kunnen gaan. Daarbij „met de waarborgen, op eene bijna volmaakte wijze, voor de veiligheid van schip en opvarenden, als men denkt aan den over de geheele lengte van het schip zich uitstrekkenden dubbelen bodem, 7 waterdichte schotten, die het schip in 8 waterdichte afdeelingen verdeelen, 17 reddingbooten, waarvan één motorreddingboot, aan gyrocompas, radiorichtingzoeker, onderwaterkloksignalen, draadlooze telegrafie enz. 8 dekken bevatten de voor passagiers en bemanning met de meeste zorg ingerichte verblijven."

Aldus de „korte beschrijving", die woordelijk [is] overgenomen in de dagbladen van 28 Aug., dus één

…oor de tewaterlating van dit grootste, in Rot…m gebouwde, zeeschip en het grootste Neder…che na den Oldenbarnevelt en zijn tweeling… de Marnix van Sint Aldegonde. Gedachtig …den goeden wijn, die geen krans behoeft, zij …die zakelijke beschrijving verwezen, wat be…tal van bijzonderheden, waaronder als nieu…eden de electrische liften en het openlucht…bad voor het grootluik; vermelding verdient het aantal van 82 badkamers; „het naar de …e eischen ingerichte hospitaal met eene …tiekamer, een afzonderlijk verblijf voor be…telijke ziekten voltooien de sanitaire inrich…. Een even noodzakelijk als geruststellend on…eel; waardoor wel aan een eisch des tijds vol… is, als men bedenkt, dat met inbegrip van de …koppen der bemanning in het geheel ± 1100 …nen aan boord kunnen verblijf houden.

… tewaterlating zelve voltrok zich in den mini…n tijd van ten hoogste éene minuut; korter …het wel niet. Voor de scheepsbouwwerf Feye…d moet het een voldoening gevende „hari…" zijn geweest; en nu zal de Baloeran aan de … dezer werf ligplaats moeten kiezen, om de …ovende, veelzijdige, veelsoortige werkzaam…n, waaronder zeer fijne en hooge zorgvuldig…eischende, te ondergaan. Het zal 6 à 7 maan…duren, alvorens hij, niet meer zeil-, ja zelfs niet …n-, maar motorklaar zal zijn, gereed en be…m, om zijne, Oost- en West gedurende min… eene vijfde eeuw aangenaam, snel en veilig …ndende taak en functie, aan te kunnen van…. Die afwerking is opgedragen aan de bekende Koninklijke Maatschappij „de Schelde".

…s eigenaardigheid verdient nog het feit te wor…vermeld, dat de nieuwgedoopte zich in dien tijd …et ware in eene gevangenis zal bevinden; want …ou niet de befaamde nieuwe klapbrug door de …nginnehaven kunnen passeeren, om het ruime … kiezen. Daaraan staan in den weg de restan…van den middenpeiler — wellicht zelfs van … — van de oude spoorbrug en de noodbrug. …schen zal of zullen tegen het tijdstip der vol…ng, deze twee belemmerringen geheel zijn op…imd, zoodat hij royaal en in niet te langzame …t door de ruime klapbrug het Lloydemplace…t bij den St. Jobshaven zal kunnen bereiken.

… soortgelijke omstandigheden zoude zich ook …empo na zijne tewaterlating — die echter eerst …idden 1930 zal plaats hebben, komen te bevin…, doordien de bestaande uitgangssluis te Vlis…en, nog op het nippertje voldoende voor den …ak, thans het grootste in de vaart zijnde …uig der Lloyd, te klein zal zijn voor de …mpo"; in de plaats daarvan nadert echter eene grootere sluis hare voltooiing. Het is dus geene …mige en crimineele, maar tijdelijke, daarbij …huldige vrijheidsberooving en gevangenhou… van de geheel schuldelooze nieuwelingen van … handelsvloot. —

…n het grondwettige recht van vrije meenings-, …ister oordeelsuiting gebruik makende, moet …e opmerking van het hart, dat mij den naam …er gelukkig gekozen toelijkt. Juist omdat, naar …zich laat aanzien voor betrekkelijk langen tijd, Baloeran, „vlaggeschip" der Rotterdamsche …d, tot zijn eindpunt Soerabaja langs Noord… heen en weer zal varen, hadde de keuze moe…vallen op den naam van een veel hoogeren berg …de slechts plm. 1300 M. hoogen, eenzaam op …'s N.-O. punt en daardoor zoo ver afgelegenen „Baloeran"; door en bij zeer weinigen zelfs … uit aanschouwing uit de verte bekend; daar…niet behoorende tot de door touristen, nauwe… door excursisten bezochte; landschappelijk …ons of aantrekkelijks heeft hij niet, evenmin … in ander opzicht, b.v. vulcanologisch merk…dig,, al is hij ook een vulcaan: maar een niet…ende. Bergcultures worden er niet op ge…n. Hij ligt zeer afzijdig in een „dooden hoek". … beter hadde men gedaan door het schip te …en naar Java's hoogsten berg, den bijna drie… zoo hoogen en imposanten Smeroe, dan wel … een nog hoogeren berg buiten Java. In elk … heeft steller dezes een veel meer verheugen…indruk gekregen, toen hij de Baloeran in het …r zag liggen dan de twee keeren, dat hij dien … vanaf den Raoengkraterrand en uit Straat … zag *langs* de zee.

…or, tijdens en na de tewaterlating cirkelde er …n het Feyenoord-établissement eerst een ver…vliegtuig, later nog een tweede. Ook hierin … men, behalve het daardoor gegeven be… van eerbied voor en medevreugde over … groote gebeuren van dien dag, voor scheepsbouw en reederij, nog wel iets anders zien. Namelijk een voorteeken voor eene wederkeerig goede verstandhouding tusschen luchtvaart en zeevaart, met name tusschen de K.L.M. en de twee bekende op Indië varende scheepvaartmaatschapijijen.

Het is wel een merkwaardig samentreffen, dat 60 jaren na de opening van het Kanaal van Suez, het jaar 1929 in het oogloopend gekenmerkt wordt door twee markante ontwikkelingsfeiten in het verkeerswezen tusschen Nederland en Indië. Het tweede halfjaar van 1929 ziet de te waterlating van drie schepen, van een viertal, paarsgewijze behoorend tot elk der twee stoomvaartmaatschappijen; het vierde, n.l. de Dempo, zal, gevolg van langdurige staking, eerst in het midden, instede van in het begin van 1930 volgen. Zonder deze „force majeure" ware zulks ook nog in '29 geschied.

Onwillekeurig denkt men hierbij aan een roffelvuur met zwaar geschut in onze scheepsbouwindustrie, vooral als men ook in het oog houdt, dat in dien tijd nog andere vrij groote zeeschepen, speciaal motorbooten, werden gebouwd.

Zoo is de Baloeran wel het 313de door de Maatschappij voor Scheeps- en Werktuigbouw „Feyenoord" gebouwde schip; maar op de groote wandborden in de hal voor de Directiekamer eindigde de lijst niet met dit schip; daarop komen al weer een vijftal opvolgers voor.

Als dit viertal, eerst wederom de 3 in den loop van 1930 en dan de vierde in het begin van 1931 in de vaart zullen zijn, kan men wel zeggen, dat een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis der vaart naar Indië zal zijn begonnen; niet alleen, dat alsdan het overwicht geheel naar de motorvaart zal zijn overgegaan, maar minstens zullen de schepen van minder dan 8000 ton voorgoed uit de vaart zijn weggenomen wellicht zelfs ook reeds een der 8000 tonners, zooals de Tjerimai, de Prinses Juliana, de Koning der Nederlanden. Doorsneegrootte en doorsneesnelheid zullen aanmerkelijk verhoogd; de doorsneevaartijd verkort zijn.. Wij zullen dus spoedig eene veel meer efficiente vloot van moderne Oostinjevaarders dan nog betrekkelijk kort te voren bezitten.

Daarmede gaat gepaard een in bepaalden zin soortgelijk verloop van zaken, een overeenkomstige gang van ontwikkeling in de verbinding door de lucht. In September van dit jaar wordt ,zooals bekend, een begin gemaakt met eene veertiendaagsche luchtpostlijn, bestemd, om in den uitbreidings-, tevens proef en studietijd tot ongeveer het midden van 1931 over te gaan in een wekelijkschen dienst. Dat is dus in hetzelfde jaar, waarin voor het eerste de onderwerpelijke twee paren veel grootere schepen, met hun vieren en met bij elkaar plm. 73.000 ton, in de vaart zullen zijn. Zal den varenden Hollander de tijd van overvaart van plm. 21 dagen of zelfs minder, van Amsterdam naar Batavia te lang zijn, hij make de reis als vliegende landzaat in op zijn hoogst de helft van dien tijd en dat alleen in de aanvangsjaren; want de tendenz is, om ook dezen tijdsduur aanmerkelijk langs lijnen van snelle geleidelijkheid in te korten.

Zal de luchtvaart afbreuk doen aan de zeevaart? deze benadeelen? Men kan daarop met groote zekerheid antwoorden. Neen. De eerste zal de laatste juist redelijk kunnen aanvullen tot een effectief en doeltreffend samengesteld vervoer, waarbij het zwaartepunt voor de luchtvaart gelegen zal zijn in het vervoer van poststukken, pakketten en klein vrachtgoed van hooge waarde; dat van personen zal voorloopig nog zeer gering zijn.

Naar het zich laat aanzien, zal er wel na deze merkwaardige en markante tewaterlatingsperiode van minder dan een jaar in 1929 en 1930, t.a.v. passagiersschepen eene vrij lange periode van rust komen; dus met een variant kan men zeggen: „longtemps repos après un grand saut" of „longtemps reposer pour un nouveau saut". En dit om meer dan één reden. Een daarvan zal hoogstwaarschijnlijk wel zijn van financieelen aard: want het is een kostbaar kwartet; rekent men de ton op plm. *f* 300, dan blijken er in het geheel mee gemoeid niet minder dan 22 millioen gulden; en na het ontlast worden en neerzetten van eene zware vracht, pleegt een drager goed te gaan uitrusten, om weer „bij" en op adem te komen.

En voor het laatst zij den Baloeran toegewenscht „glückliche Fahrt", niet alleen „bij Meeresstille", maar ook bij „Meeresbrausen und Sausen", ook bij nacht, nevel, ontij en klippen; moge dit kostbare „Gebild der Menschenhand", tot in de lengte zijner dagen steeds bestand en overwinnaar blijken tegen de vier „hassende Elemente", want hij zal niet alleen met water te doen en te strijden hebben!

De groote moeielijkheden in het leven op buitenposten in vroeger tijd,

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

Dat het leven in eene groote stad heel wat meer comfort en aangenaams biedt dan het bestaan op het platteland, spreekt wel van zelf, al hebben de snelle verkeersmiddelen van onzen tijd er veel toe bijgedragen dit verschil te verkleinen. Wat Indië betreft kan dit ook worden gezegd, maar vroeger zag het er heel anders uit. Hij, die een grooter of kleiner deel van zijn leven op een klein plaatsje in het binnenland moest doorbrengen, was in zeer vele opzichten van allerlei gemakken verstoken en aangewezen op „self-help" en eigen vindingrijkheid. Maar „nood leert bidden" zegt ons oude spreekwoord; er moest evenwel nog veel meer dan bidden worden geleerd, wilde men niet als een inlander leven.

Daar was o.a. het totale gebrek aan brood, waar een blanke nu eenmaal niet buiten kan; hoevele huisvrouwen moesten leeren dit zelf te bereiden; hoevele kilo's meel werden er niet verknoeid vóórdat het haar gelukte een eenigszins genietbaar baksel op tafel te zetten, te meer daar gist ontbrak en zij zich moesten behelpen met een scheut bier of „legèn", het zoete palmsap, dat kort na het aftappen in gisting geraakt.

Melk kon men hebben, wanneer men zoo gelukkig was zich een paar koeien of geiten te kunnen aanschaffen, maar hunne behandeling en verzorging moesten langs empirischen weg worden geleerd. Gaven deze dieren voldoende melk, dan werd daaruit wat versche boter gekarnd, door de vloeistof in een groote stopflesch geruimen tijd flink heen en weer te schudden.

Kippen en eenden kon men altijd gemakkelijk op zijn erf houden; aan eieren dus geen gebrek, evenmin aan vleesch; men at dus dag in dag uit kip, totdat men, zooals spottenderwijze wel werd beweerd, veeren in plaats van haren op 't hoofd kreeg!

Versche groenten waren niet te krijgen; men moest zich dus tevreden stellen met hetgeen op den inlandschen pasar te koop was, en dit bepaalde zich voornamelijk tot in het wild groeiende spinazie (*bajem*), postelein (*krokot, gèlang*) en verder wat inlandsche peulvruchten (*katjang* soorten). Wilde men wat smakelijkers op tafel hebben, dan nam men zijn toevlucht tot in blik geconserveerde waar. Daarin ontbrak dan wel een deel der vitaminen, waarover tegenwoordig zelfs onze keukenmeisjes geleerde beschouwingen ten beste geven, maar die stoffen waren toen nog niet zoo in de mode, en „wat niet weet, wat niet deert"!

In plaats van aardappelen, die als regel niet verkrijgbaar waren, kon men inlandsche aardvruchten (*oebi*) eten, doch aan den Westerschen smaak voldoen deze maar weinig.

Boter voor keukengebruik werd vervangen door klapperolie; is deze pas gemaakt, dan heeft ze een aangenamen, aromatischen smaak, maar ze is niet voor alle spijzen als surrogaat voor boter aan te prijzen.

Het hoofdvoedsel was dat, wat de inlandsche kweeker kon leveren; gewoonlijk was dit rijst, maar waar dit gewas niet groeide, traden maïs of sago daarvoor in de plaats.

Al het voorgaande betreft uitsluitend het gewone, dagelijksche menu; wilde men dit op bizondere dagen wat uitbreiden met bijv. taarten of andere banketbakkersproducten, dan moest de huisvrouw maar trachten die zelf te fabriceeren en het pleit wel voor de Indische dames, dat velen onder haar het in deze kunst ver gebracht hebben en prestaties leveren, waarvoor een banketbakker van ambacht zich niet behoeft te schamen. Heeft eene dame het eenmaal zóó ver gebracht, dan kan zij zich op een klein plaatsje allicht eene klandizie voor hare baksels en daarmee wat bijverdienste verwerven; natuurlijk moet er dan een zeker aantal Europeanen ter plaatse zijn.

Welke naieve begrippen echte „tottoks" soms in dit opzicht hebben, bleek mij, toen ik een goede veertig jaren geleden mij voor dienstzaken te Koepang, de hoofdplaats van het eiland Timor, bevond; daar vertelde men mij, dat een pas uit Holland aangekomen jong vrouwtje in allen ernst vroeg waar een „confiseur" woonde. Eene vraag, die op de ingezetenen een hoogst komischen indruk maakte, en toch is Koepang de zetel van een resident, en ligt er een klein garnizoen, is er eene school en zoo meer, maar een confiseur zoude er toch in de verste verte geen bestaan kunnen hebben.

Maar nu hebben wij tot nog toe alleen gesproken van de eischen, door den inwendigen mensch gesteld, doch ook voor de uitwendige bekleeding moet worden gezorgd. Het ondergoed baart natuurlijk geene zorgen; het moet al eene stoethaspel van eene huisvrouw wezen, die niet in staat is op dit gebied alles zelf te maken. Voor bovenkleeding staat de zaak echter heel wat minder eenvoudig, al maakt men op buitenposten ook weinig werk van het toilet. Is echter de nood aan den man (of aan de vrouw) dan is, wanneer de lichaamsmaten geen wijziging van eenige beteekenis hebben ondergaan, de gewone weg deze, dat een oud kleedingstuk uiteen wordt getornd en hiernaar, uit nieuwe stof, een opvolger wordt geknipt.

Een staaltje van groote handigheid zag ik destijds op een kleinen militairen post diep in de binnenlanden van Celebes. Toen ik, als gewestelijk geniechef, daar eene inspectie kwam houden, bracht ik natuurlijk een bezoek aan den postcommandant, een jong infanterie-luitenant. In den loop van het gesprek, waarin veel over de behelperij op zoo'n uithoek voorkwam, vroeg hij mij: „Kapitein, hoe vindt U mijne uniform?" Na deze met aandachtige kritische blikken te hebben bekeken, kon ik in alle oprechtheid niet anders antwoorden dan: „man, je ziet er piekfijn uit, maar waarom die vraag?" „Wel, omdat mijne vrouw die zelf hier heeft gemaakt, naar eene oude uniform en uit laken dat ik per postpakket uit Batavia heb laten komen." En nu vrage men eens aan een militairen kleermaker wat het beteekent eene uniformjas te maken van het oude model, die zoowel gesloten als open hangend, goed moest zitten!

Moest men zich op eene buitenpost nog al een en ander wat ontzeggen, de reis erheen was daarenboven dikwijls zeer bezwaarlijk en langdurig. Een sterk sprekend voorbeeld vernam ik van een jongen infanterie-officier, die geplaatst werd op een klein, eenzaam postje diep in Borneo's binnenland, dat alleen bereikbaar was over de Barito, eene reusachtige rivier, waarvan de uitmonding zóó breed is, dat men, zich in het midden daarvan bevindende, de beide oevers bijna niet zien kan. Deze stroom maakt talrijke kronkelingen en vertoont hier en daar stroomversnellingen en boven het water uitstekende klippen. In een gewone inlandsche prauw, bemand met eenige roeiers, moest de reis worden ondernomen. Daar stroom-op werd gevaren, kwam de schuit maar langzaam vooruit; daarbij verlengden de vele kronkelingen in de rivier den af te leggen afstand en nam het overwinnen der hindernissen in het stroombed natuurlijk veel tijd in beslag. Des nachts kon niet worden gevaren, niet alleen wegens deze obstakels, maar ook omdat er dikwijls zware, ontwortelde boomstammen afdreven, die in het donker moeilijk uit den weg gegaan konden worden. 's Nachts werd de reis dus onderbroken; de prauw werd aan den oever vastgemeerd en de reiziger had slechts te kiezen tusschen eene nachtrust in de prauw, waarin de ruimte zeer beperkt was of wel hij kon op den oever gaan liggen onder een vlug van bamboe, takken enz. in elkaar geflanst schuiltentje, tenminste wanneer de muskieten hem vergunden te slapen.

Zoo volgde de eene dag op den anderen, door eene vrijwel geheel maagdelijke natuur, gedurende 2 à 3 weken en als de plaats van aankomst nu nog maar eenige vergoeding schonk voor de reisellende; maar daarvan was geen sprake; een versterkinkje, bezet door een veertigtal inlandsche fuseliers en twee à drie man Europeesch kader, en daarin moest een officier, een beschaafde Westerling, zijn leven slijten! Daar de bevolking in de omgeving niet betrouwbaar was, werd, zoodra de avond viel, dus tegen ongeveer zes uur, de poort gesloten en mocht niemand naar buiten. Eén-, hoogstens tweemaal in de maand kreeg men de post en de benoodigdheden voor de bezetting. Is het te verwonderen dat een Europeaan, na een lang verblijf in zulk eene omgeving, menschenschuw en zenuwziek werd? Dit is dan ook inderdaad voorgekomen; nadien werd door het Militair Departement bepaald dat eene plaatsing op dat postje slechts voor korten tijd mocht worden bevolen.

Maar nu komen wij aan het allergrootste be-

zwaar tegen het buitenpostenleven en dat is de totale afwezigheid van deskundige medische hulp. In het gunstigste geval kon men beschikken over een huisapoheekje, waarbij een z.g. „papieren dokter" was gevoegd, een gedrukte lijst van de te gebruiken doses geneesmiddelen en de ziekten waartegen deze moesten worden aangewend, maar wij weten allen dat een der grootste moeilijkheden in de geneeskunde is: het stellen van een juiste diagnose. Een leek zal hierin natuurlijk nog veel minder slagen dan een vakman; bij de toepassing der medicijnen gold dus veelal een „God zegene den greep!" Ernstige ziekten moesten dus vaak tot een fataal einde voeren. Wij willen hieronder een paar staaltjes hiervan mededeelen.

Een jeugdig postbeambte, ongetrouwd en werkzaam op een klein plaatsje ergens in de Padangsche Bovenlanden, wordt ziek. Allerlei huismiddeltjes worden geprobeerd, want er is geen dokter. De patient gaat echter hoe langer hoe meer achteruit, zoodat hij besluit zich te laten vervoeren naar eene plaats waar een geneesheer aanwezig is. In eene gewone inlandsche kar, zonder veeren en met twee ossen bespannen en liggende op eene matras, wordt de reis ondernomen. Maar 't gaat natuurlijk heel langzaam, stapvoets; op den tweeden dag, nadat de lijder tengevolge van den ongelijken weg tallooze schokken heeft moeten verduren, is het voertuig tot op een paar palen van de plaats, waar redding wacht genaderd, maar nu wordt de arme patient zóó ziek, dat hij in zwijm valt. Zijn huisbediende, die hem begeleidt, rent zoo hard hij kan naar het doel van den tocht om den dokter te halen; de kar blijft natuurlijk op den weg stilstaan. Na een paar uren komt de trouwe bediende, vergezeld van den geneesheer, terug, maar... de lijder is *dood!*

Ander geval.

Van een jong Europeesch echtpaar verkeert de vrouw in blijde verwachting; in de laatste periode van hare zwangerschap doen zich onrustbarende verschijnselen voor, maar van deskundige hulp is geen sprake. Zoo voorzichtig mogelijk wordt de aanstaande moeder in een door inlanders gedragen „tandoe" (brancard) naar de kust vervoerd; hier wordt zij op eene matras in eene inlandsche prauw gelegd, waarmede zij zal worden overgebracht naar eene plaats, waar zij zich onder behandeling van een geneesheer kan stellen. Maar de zee is nog al onstuimig, zoodat nu en dan water over het vaartuigje slaat, dat maar heel weinig beschutting biedt tegen het zilte nat en den wind. Men stelle zich het lijden van de arme vrouw in deze omstandigheden voor! En de reis duurde langer dan een dag! Maar gelukkig kwam zij, hoewel dood-zwak van uitputting, ter bestemder plaatse aan. Kort daarop had de blijde gebeurtenis plaats; wel verliep deze onder een hevig lijden, maar de jonge moeder bracht er toch het leven af.

Veel treuriger eindigde het volgende geval.

Op een klein eilandje wordt de echtgenoote van een Europeaan ziek, en alweer is er niemand die haar kan behandelen; met wanhoop in het hart zit de man dagen lang aan het ziekbed van zijne vrouw; hij moet het aanzien, dat de lijderes met den dag achteruit gaat, zonder dat er ook maar iets kan worden gedaan om verbetering in haren toestand te brengen. Ten slotte kwam dan ook het einde, dat nu eenmaal ons allen wacht, maar dat hier nog niet had *behoeven* te komen!

Een vierde geval deed zich voor op een afgelegen eilandje, waarop zich slechts een paar Europeanen bevonden.

Op zekeren avond zat de jonge ambtenaar, die er het civiele bestuur uitoefende, nadat zijne vrouw en zijne kinderen zich reeds ter ruste hadden begeven, rustig in zijn voorgalerijtje te lezen. Behalve de geluiden, die de tallooze insecten in de tropen na het ondergaan van de zon in koor aanheffen, was het doodstil: buiten heerschte eene zware, dichte duisternis, waarin de petroleum-hanglamp boven den lezer slechts een kleine bol van licht vermocht uit te hollen. Opeens hoort de bewoner van het huisje een geluid alsof iemand zich strompelend en met moeite door de dichte struiken op het erf voortbeweegt: hij springt op, loopt naar buiten en staat opeens voor een Europeaan, die, blijkbaar doodvermoeid, zich haast niet op de been kan houden en zwaar hijgt.

„Meneer, wat scheelt u, waar komt u vandaan; wat wilt u hier?"

Na een poos hijgen, komt met moeite het antwoord:

„Ik kom...... van den anderen kant...... van den berg...... ik heb een razende hoofdpijn...... werd er gek van...... ben toen aan het loopen en klimmen gegaan...... ik kan niet meer...... laat me van nacht in Godsnaam...... hier slapen......!"

„Ja", zegt de eerste spreker, „ik zou u met alle liefde van nacht opnemen, maar ik heb in m'n huisje maar twee kamers, in het eene slaap ik met mijne vrouw en in het andere liggen mijne kinderen; maar, ga met me mee, hier vlak bij woont de zendeling, misschien kan die u bergen."

Met den laten bezoeker, en dezen stevig steunende, gaat de bestuursambtenaar naar den missionaris; diens woning werd juist verbouwd en vergroot; veel comfort kon hij dus zijn gast niet verschaffen, maar deze kwam dan toch onderdak, waarop de controleur naar zijn eigen woning terug keerde en naar bed ging.

Maar den volgenden morgen, heel vroeg, want het was nog donker, wordt er herhaaldelijk op zijn deur geklopt. Hij vliegt naar buiten en ziet den zendeling staan. Opgewonden en zenuwachtig stoot deze uit: „Meneer, kom dadelijk mede, mijn logé heeft zelfmoord gepleegd!"

Beiden hollen naar diens kamer en zien den ongelukkige bleek en roerloos liggen; zijn matras is doorweekt van bloed; op een paar gapende wonden op zijn hoofd bevinden zich plekken reeds geronnen bloed. Het leven blijkt nog niet geheel geweken te zijn; de controleur ijlt naar huis terug en keert weer met een flesch carbolwater en een pak pluksel. Na het bloed van het hoofd van den gewonde afgewasschen en het haar zooveel mogelijk weggeknipt te hebben, worden flinke, in carbolwater gedoopte dotten pluksel op de wonden gelegd. En de man genas! Dat pluksel nu juist niet een antiseptisch verbandmiddel is, maar eerder eene aanleiding tot infectie mag heeten, daarvan had men in dien tijd nog zoo geen begrip. De zaak liep dus goed af, maar wat was er nu eigenlijk gebeurd? Ten gevolge van een zonnesteek had de onderstelde zelfmoordenaar een razend makende hoofdpijn gekregen; in de kamer waarin hij logeerde, had hij timmergereedschap gezien, dat het werkvolk daar had laten liggen. Onder den invloed van de ondulbare hoofdpijn, was de gedachte bij hem opgekomen, dat die pijn wellicht zoude kunnen worden verzacht, wanneer hij maar wat bloed uit zijn hoofd kon laten wegvloeien; daarom had hij een beitel opgeraapt en op zijn hoofd geplaatst, waarna hij er met een houten hamer eenige tikken op had gegeven!! Een paardenmiddel, maar het succes was onmiskenbaar!

Ten slotte nog een geval, dat zich wel is waar niet op een buitenpost afspeelde, maar dat toch doet zien, dat men in Indië, zelfs op groote plaatsen voor gebeurlijkheden kan komen te staan, die in Holland ondenkbaar zijn.

Eene Europeesche familie, waarvan de man eene gouvernementsbetrekking bekleedde en die van uit het oostelijke gedeelte van den archipel naar eene post in het westen was overgeplaatst, logeerde op de doorreis daarheen, in een hotel te Batavia. Op den dag, vóórdat de stoomer, waarmede het gezin naar de nieuwe bestemming zoude reizen, daarheen zoude vertrekken, kreeg een der kinderen plotseling eene hevige acute ziekte, waaraan het in den avond kwam te overlijden. Het vertrek, dat op een zeer vroeg uur was bepaald, *kon* onmogelijk worden uitgesteld, want alle bagage was reeds aan boord, behalve de allernoodigste zaken voor dagelijksch gebruik. Hiermede zoude men zich veertien dagen lang moeten behelpen, nam. tot aan het vertrek van den eerstvolgenden stoomer. Daarbij kwamen nog andere omstandigheden, die eene opschorting van den vertrekdatum tot over twee weken onmogelijk maakten. Het gezin *moest* dus op reis, met achterlating van het lijkje van het kind; voor de begrafenis zorgde de vriendelijke hotelhouder.

Ja, men heeft het in Holland wel eens over die mooie tractementen en pensioenen, die in Indië worden verdiend, maar men weet dan niet ten koste van welke opofferingen die inkomsten vaak worden verworven.

Toen dan ook eens dit punt ter sprake kwam tusschen een oud Indisch officier en een Hollandschen collega, stelde eerstgenoemde voor: „ik wil mijn pensioen met het uwe ruilen, op voorwaarde dat ik op U evenvele kogels mag afvuren, als er mij om de ooren zijn gevlogen!" (Men vergete niet dat die projectielen ook wel eens *in* het lichaam kunnen terecht komen!).

Gevallen als de hier beschrevene kwamen vroeger natuurlijk veelvuldiger voor dan thans, maar

Van onze Adverteerders

Haagsch Conservatorium voor Muziek.

Het mag van algemeene bekendheid worden geacht, dat de keuze van een muziekleeraar voor velen zéér moeilijk is; eensdeels is dit te wijten aan de onbekendheid met de capaciteiten der leermeesters, anderdeels wordt de aspirant-leerling overstroomd met aanbiedingen van zich noemende onderwijzers, die hoogstens eenig begrip van muziek hebben.

Teneinde nu het publiek van de zorg voor het kiezen van een goeden leeraar te ontheffen, werd het „Haagsch Conservatorium" opgericht.

Gesticht in 1914, ontwikkelde het instituut zich tot het omvangrijkste van Den Haag. De beste leeraren zijn aan de school verbonden, terwijl het onderwijs weer gecontroleerd wordt door de hoofdleeraren, zonder onderscheid uitvoerende kunstenaars van naam en paedagogische autoriteiten van reputatie.

Om eenige getallen te noemen: het instituut heeft de beschikking over vier schoolgebouwen, gelegen in verschillende stadsgedeelten het administratief en huishoudelijk personeel bestaat uit 20 personen; 70 leeraren wijden zich aan het onderwijs, het instituut telt ± 1250 leerlingen, aan wie 3000 lessen per week gegeven worden. Verder beschikt het instituut over een eigen kamermuziekzaal ten dienste van schooluitvoeringen.

De contrôlestaf bestaat behalve uit den directeur uit 2 afdeelings-Directeuren en 4 inspecteurs. Jaarlijks worden 40 leerling-uitvoeringen gearrangeerd, terwijl thans ook paedagogische concerten in voorbereiding zijn. Aan de leerlingen worden legitimatiekaarten verstrekt, die op vele concerten toegang geven hetzij gratis, hetzij tegen gereduceerden prijs.

In 't kort gezegd: in tegenstelling met vele andere beschikt dit instituut waarlijk over de organisatie die noodig is voor het geven van onderwijs, zoowel aan vakleerlingen als aan dilettanten.

Wij meenen dus in het werkelijk belang der Leden van „Oost en West", alsmede van alle Repatrieëerenden te handelen, door bovenstaan artikeltje te plaatsen. Immers, aangezien de muziekstudie een kostbare studie is, is het absoluut noodzakelijk, het beste te eischen, dat op dit gebied te krijgen is; wij kunnen onzen Lezers dan ook géén beteren raad geven dan:

Vraagt prospecti aan de Administratie van „Het Haagsch Conservatorium voor Muziek", gevestigd Nieuwe Schoolstraat 38, 's Hage; telef. 14320.

het lijdt geen twijfel of zelfs tegenwoordig zullen dergelijke gebeurlijkheden nog wel voorkomen.

Wij willen dit geschrijf niet besluiten zonder te wijzen op het bestaan van eene uiterst sympathieke, nuttige instelling in Den Haag, nam. de Koloniale School voor vrouwen en meisjes. Deze toch bereidt althans a.s. Indische huisvrouwen en moeders voor op de moeilijkheden die haar in Indië wachten, en al zal die school niet bij machte zijn in *alle* bezwaren te voorzien, zoo kan zij toch in vele tegemoet komen. Het instituut verdient daarom ten volle waardeering en steun.

Van Week tot Week.

Onderscheidingen op den verjaardag van H. M. de Koningin.

Evenals vorige jaren vervangt ook thans een opgave van in de Overzeesche gewesten vertoevende of tot die gewesten in betrekking staande landgenooten aan wie een koninklijke onderscheiding toegekend werd, den wekelijkschen inhoud van deze rubriek.

Ofschoon reeds uit de bladen volledig bekend, heeft de Redactie toch gemeend de lezers met een herhaling, speciaal voor O. en W. Indië, van dienst te zijn, met dit voorbehoud dat, wegens gebrek aan plaatsruimte, de medailles enz. achterwege bleven.

Oost- en West-Indië.

Tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw:

J. Breton de Nijs, lid der Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië; mr. E. Pino, vice-president van het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië; J. Berendsen, beheerder der pensioen-, weduwen-

en weezenfondsen van de Indische burgerlijke en locale ambtenaren, voorzitter van het Protestantsch kerkbestuur; W. Ch. Hardeman, Gouverneur van Oost-Java; H. J. Schmidt, resident van Manado; A. H. Neys, Nederlandsch-Indisch hoofdambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk resident van Bondowoso; Pangeran Ario Adipati Danoeredjo, Rijksbestuurder van Jogjakarta; Raden Adipati Djojonegoro, Rijksbestuurder van Soerakarta; Ch. G. S. Braat, hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van het boschwezen; prof. dr. O. de Vries, directeur van het proefstation voor rubber te Buitenzorg, algemeen voorzitter van het Fourth Pacific Science Congress; N. van Zalinge, president-directeur der Koninklijke Paketvaart Maatschappij; ir. J. M. Gasille, hoofdingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, hoofd van den provincialen waterstaat van Oost-Java; prof. dr. ir. H. A. Brouwer, hoogleeraar aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam; prof. ir. H. van Breen, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng, voorzitter der sedert ontbonden commissie voor motorverkeer; C. D. Lagerwerff, generaal-majoor, inspecteur van het wapen der artillerie; S. H. Leegstra, hoofdinspecteur voor scheepvaart; E. S. Lansberg, voorzitter van den Kolonialen Raad van Curaçao; C. van Ginkel, administrateur bij het departement van koloniën;

zijn bevorderd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau:

G. P. Hoekman, hoofdambtenaar ter beschikking van den legercommandant, luitenant-kolonel, voor herinnering gevoerd bij het leger, met buitenlandsch verlof, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden; Th. E. Juda, majoor-commandant der schutterij, hoofd van de Van Sypesteyn-school te Paramaribo;

zijn benoemd tot officier in de Orde van Oranje-nassau:

Raden Mas Ario Adipati Koesoemo Oetoyo, lid van het college van gedelegeerden van den Volksraad; mr. W. H. van Helsdingen, Nederlandsch-Indisch hoofdambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk secretaris van den Volksraad; Ch. Beets, hoofd van het bezoldigingskantoor; P. J. J. Michielsen, Nederlandsch-Indisch hoofdambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk chef van de arbeidsinspectie voor de buitengewesten; C. de Priester, inspecteur van financiën 1ste klasse, hoofd der inspectie Weltevreden; P. J. Gerke, thesaurier-generaal; dr. H. J. Lam, plantkundige bij het herbarium en museum voor systematische botanie te Buitenzorg, algemeen secretaris van het Fourth Pacific Science Congress; A. Ph. van Aken, assistent-resident van Pidië, gouvernement Atjeh en onderhoorigheden; M. F. F. Beltgens, Nederlandsch-Indisch ambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk adjudant-inspecteur bij de algemeene politie; Raden Adipati Ario Tjokronegoro, regent van Patjitan, provincie Oost-Java; ir. M. H. C. Vreede, administrateur van de Nederlandsch-Indische Tramwegmaatschappij, lid van het college van gedeputeerden van de provincie West-Java, met buitenlandsch verlof; W. J. A. C. Bins, onderdirecteur van het dep. van onderwijs en eeredienst; A. Vogel, gepensionneerd Ned.-Indisch ambtenaar, laatstelijk inspecteur van het inlandsch onderwijs; A. P. Vooren, Ned.-Indisch hoofdambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk directeur van de Koning Willem III school te Weltevreden; ds. L. Tiebersma, emeritus-predikant te Bandoeng; J. Goossens, pastoor te Nangasedjiram, residentie Wester-afdeeling van Borneo; dr. John Lee Hydrick, arts bij de Rockefeller Foundation, adviseur en leider van den medischen hygiënischen propagandadienst van den dienst der volksgezondheid; J. L. van Eck, hoofd van den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst; W. F. Mailette de Buy Wenniger, hoofdadministrateur van de Djasinga Estates, met buitenlandsch verlof; Th. C. Sandrock, directeur van de Ned.-Indische Escompto-Maatschappij met buitenlandsch verlof; J. J. Braat, directeur der N. V. Machinefabriek Braat te Soerabaja; L. R. Middelberg, secretaris, tevens hoofd van het centraal kantoor der Staatsspoor- en tramwegen; H. L. G. Aernout, hoofd van de afdeeling verkeer der telegrafie bij den post-, telegraaf en telefoondienst; ir. S. R. J. Onnen, chef exploitatie der Bataviasche Electrische Tramweg Maatschappij, met buitenlandsch verlof; J. A. van Helsdingen, luitenant-kolonel der infanterie, met bepaling dat het versiersel der orde zal zijn met de zwaarden; T. Bakker, majoor der infanterie, met buitenlandsch verlof, met bepaling, dat het versiersel der orde zal zijn met de zwaarden; J. Beumer, luitenant-kolonel der infanterie, met bepaling, dat het versiersel der orde zal zijn met de zwaarden; S. Eisma, secr. van de bijbank te Amsterdam der Javasche Bank; ir. H. Freydanck Oesinger, hoofdingenieur bij 't techn. bur. van het departement van koloniën; dr. L. J. van der Waals, referendaris bij het departement van koloniën; dr. ir. J. Ph. Pfeiffer, secretaris van de commissie tot onderzoek van de mogelijkheid om tot de oprichting van een grootbedrijf voor houtexploitatie in Suriname te geraken; W. P. Marinissen, majoor der intendance van het Ned.-Indisch leger, leeraar aan de Hoogere Krijgsschool;

zijn benoemd:

tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau:

H. Maas, tijdelijk waarnemend hoofdcommies bij de griffie van den raad van justitie te Batavia; F. Steevensz, griffier 1ste klasse bij den Landraad te Magelang c.a.; W. R. Grijzen, hoofdbeheerder bij den Pandhuisdienst; P. H. J. Vetter, algemeen ontvanger 1ste klasse van 's Lands kas te Weltevreden; A. K. Will, gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur in de Buitengewesten; E. Nijgh, bestuurslid van de Bandoengsche Hulp-, Spaar- en Landbouwcredietbank; Raden Soemadhi Soeroredjo, patih van het regentschap Pekalongan; Agoestjik gelar Raden Achmad Arifai, districtshoofd 1ste klasse in de residentie Palembang; P. J. van Baarda, secretaris van de Officieele Vereeniging voor Toeristenverkeer en van de Koninklijke Vereeniging „Java-Motor Club", bijkantoor voor West-Java; J. Westplat, gouvernements Indisch arts 1ste klasse bij het krankzinnigengesticht te Buitenzorg; J. de Best, hoofd der 1ste Europeesche lagere school A te Bandoeng; mejuffrouw H. Hellings (zuster Alexia), zuster van de congregatie der Zusters Franciscanessen van Veghel te Laham, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo; D. B. Starrenburg, zendelingleeraar der Utrechtsche Zendingsvereeniging te Miei, afdeeling Noord Nieuw-Guinee, met buitenlandsch verlof; Sajjid Ali bin Abdoerrachman al Habai, godsdienstleeraar te Kwitang, provincie West-Java; E. J. Reijntjes, ambtenaar voor de binnenvisscherij 1ste klasse; J. F. Cooke, directeur voor Java van de Levensverzekering Maatschappij „Arnhem"; F. A. Westerbeek, praktijkingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken; J. F. L. G. Bauer, hoofdinstrumentmaker 1ste klasse bij de Staatsspoor- en tramwegen; J. L. A. Schuil, gepensionneerd Ned.-Indisch ambt., laatstelijk praktijk-ing. bij de Staatsspoor- en tramwegen; J. Patty, hoofdgeëmployeerde bij de Bat. Petr. Maatschappij te Pangkalan Brandan; K. van der Zee, lid van de sedert ontbonden commissie voor motorverkeer; F. E. van der Gugten, officier van gezondheid 1ste klasse, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden; J. de Jongh Swemer, kapitein der genie, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden; P. C. Hoolboom, kapitein der artillerie, hoofd v. d. pyrotechnische werkplaats, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden; J. J. Lefèvre, burgerlijk ambtenaar bij den topografischen dienst; W. F. Hofstede, majoor der infanterie, gewezen civiel bestuurder van de onderafdeeling Tapatoean, gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden; J. W. Langeler, inspecteur van scheepvaart; R. A. Isselt, griffier bij het Hof van Justitie van Suriname; Ch. A. F. Hellmund, griffier bij het Hof van Justitie van Curaçao; J. C. Wahlen, R.K. geestelijke, directeur van het krankzinnigengesticht en van het gesticht voor melaatschen in Curaçao; C. Vos, hoofdcommies bij het departement van koloniën; D. van Geuns, secretaris-penningmeester van de Vereeniging van Indische Verlofgangers; G. Boon, gezagvoerder bij de Stoomvaartmaatschappij „Nederland".

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Ned.-Indië en Amerika.

De *Java-Bode* (25 en 26/7) meldt in een bericht over *Marine-oefeningen*, dat het flotille-vaartuig „Flores" een reis gaat ondernemen naar de *Mafia-eilanden* en naar *Miangas*. Het bezoek aan Miangas kan beschouwd worden als vlagvertoog in dit gebied aan Ned.-Indië Het bezoek aan de Mafia-eilanden heeft gelijke beteekenis, maar is van bijzonder belang, aangezien thans over dit eiland een geschil met de Ver. Staten gerezen is, wat het bezitsrecht er van betreft; de Ver. Staten meenen blijkbaar op deze eilandengroep rechten te kunnen doen gelden. Is Miangas gelegen in een der uiterste punten van onzen archipel, nabij de Philippijnen, de Mafia-eilanden liggen bij Nieuw-Guinea, tegenover den Vogelkop. De geografische situatie alreeds maakt het uiterst onwaarschijnlijk, dat de Ver. Staten op deze eilanden-groepen aanspraken zouden kunnen doen gelden. Aangenomen kan overigens worden, dat ook een dergelijk geschil aan het oordeel van het Internationaal Hof van Justitie onderworpen zal worden.

Het I.-E.-V.

Naar aanleiding van het 10-j. jubileum van het Indo-Europeesch Verbond schrijft de heer Zentgraaff in het *Soer. Hbl.* (20/7, 3de bl.) over *„Verleden, heden en toekomst"* van het I. E. V. Het I. E. V. zal niet uitgaan op veroveringen — aldus Z. — maar vooral op handhaving van het bestaande. Die handhaving zal allicht zooveel strijd kosten als — in andere situatie — de verovering van het nieuwe zou vorderen. Zoo zal *de politiek* van het I.-E.-V. er immer eene zijn van groote voorzichtigheid, van vermijding van uitersten, van opportuniteit en bereidheid tot compromis. Men zit nu eenmaal: between the devil and the deep sea. Die politiek zal gericht zijn op bijeenbrengen en bijeenhouden, op consolideering, en op versterking van stelling. Maar bovenal is dit *een belangrijk element* in de politiek van het I. E. V.: het wakker roepen der slapenden; het opwekken en versterken van de overtuiging dat de tijden ongunstiger worden, moeten worden, en dat zich hier een ontwikkelingsgang afteekent, waartegen men geen dam kan opwerpen. Vooral: de voortdurende aansporing met woord en daad tot alle Indo-Europeanen: *Weest paraat*. Leert en werkt. Werkt zoo goed en zoo lang als mogelijk is. Er is geen kans op succes zonder arbeid, den weloverwogen, gestadigen arbeid. Zorgt dat gij, door vermeerdering van kennis, en van ijver, vóór blijft in den redelijken wedloop. Nòch de titel van Europeaan, nòch die van Indo-Europeaan, zullen spoedig iemand van u of van ons kunnen helpen in den strijd om het bestaan. Maar wat u en ons, en iedereen in elk deel dezer wereld, zal kunnen baten en voeren tot succes, hoe ook de politieke verhoudingen zich wijzigen, dat zijn: *kennis en lust in den arbeid*. De prediking hiervan is de goede politiek. Zoo geve men acht op de toekomst.... de lendenen omgord, en brandende de lampen!

In den Volksraad.

De Loc. (22 t/m. 25/7) en het *Bat. Nwsbl.* (24 t/m. 30/7) geven verslagen van de zittingen van den *Volksraad*.

De heer *Van Zalinge* is tot de conclusie gekomen, dat alle Inheemschen in Indië *nationalisten* zijn, van de 1ste, 2de en 3de soort. Twee jaar geleden begon het nationalisme het hoofd hier op te steken; verleden jaar trok dat hoofd zich in, na de

uitspraak van de onafzienbare toekomst, maar
thans wordt het weer vroolijk opgeheven. Er zijn
redevoeringen geweest, die zeer te motiveeren wa-
ren; bijv. van het lid Moelia, die op philosophische
gronden het nationalisme verdedigde. Wij Neder-
landers begrijpen het verlangen van de bewoners
dezer landen om hun wenschen te uiten; de
quaestie is alleen, of men en hoe ver men de ver-
wezenlijking dier verlangens kan toelaten. Hoever
kan nu de vrijheid gaan zonder in botsing te komen
met het gezag? Spr. wil de eene groep meer vrijheid
geven dan de andere, omdat de ontwikkeling zoo
sterk onderscheiden is. Wil men, vraagt spr., door
zijn nationale gevoelens te kennen geven dat men
zich van ons afscheiden wil, van het vreemd ge-
zag? *Wij zijn hier 300 jaar, van geslacht op ge-
slacht; de Javanen van tegenwoordig zijn ook maar
begonnen als invallers. Wij hooren hier dus ook
thuis als groep.* De ontwikkeling van deze landen
heeft de verbazing van de Pacific Science Congres-
leden gewekt. Zeker, met medewerking van de
Javanen en andere volken. Maar dank zij de
energie, het organisatie-vermogen en den tact der
Nederlanders. De tentoonstelling te Batavia heeft
gedemonstreerd de groote verscheidenheid in de
eenheid van dit land; het is noodig met die ver-
scheidenheid te rekenen, en het gaat niet aan, allen
over een kam te scheren. Er is hier gesproken over
verdrukte volken. Zou, vraagt spr., zonder ons,
meer persoonlijke *vrijheid*, betere *rechtspraak*, zui-
verder regeling van *bezitsrecht* hier bestaan? Voor
den economischen bloei van dit land zal men den
handel noodig hebben. Al gaan de Inheemschen
vooruit in productie aan landbouwgewassen, de
handel moet dat op de wereldmarkt brengen, en in
zaken van negotie zijn de Inlanders niet sterk en
moet de Europeaan bijspringen. En die handel
schept een band, die politiek benut kan worden.
Hij brengt eilanden en eilanden, menschen en men-
schen tot elkaar. Men kan Ned.-Indië een versplin-
terd werelddeel noemen, met vele volken, talen en
tongen, een menschenhand kan dat nooit heele-
maal één maken. Wèl kan het modern verkeer de
menschen zooveel mogelijk tot elkaar brengen. Dat
gebeurt hier dan ook, vooral dank zij de *scheep-
vaart*. Spr. ontkent dat er maatregelen tegen
vreemde scheepvaart moeten worden genomen. Wij
worden ook niet gehinderd door de Engelschen.
Het meeste vervoer van Singapore naar Australië
gaat onder Hollandsche vlag; de invoer in Singa-
pore gaat voor 60 % door onze handen. De tarieven
van *de Kon. Paketvaart Mij.* zijn niet te hoog; de
vracht- en passageprijzen der K.P.M. zijn lager dan
ergens elders ter wereld. De prijzen van *coprah-
vervoer* b.v. zijn zéér laag. Van die coprah moet
het heele Oosten van Ned.-Indië leven. De op-
brengst-prijzen in Europa zijn echter sterk ge-
daald, zoodat vele Inlandsche tuinen zoo goed als
niets opbrengen. Dat beteekent: straks veel lager
import. Door de K.P.M. is *f* 24½ milioen aan salaris
uitbetaald; van de *f* 6½ millioen winst blijft meer
dan de helft in Indië; aan belasting betaalt de
K.P.M. met haar geëmployeerden, meer dan *f* 3
millioen. Spr. eindigt met een woord van instem-
ming en waardeering ten aanzien van *de oproe-
ping* der Regeering tot samenwerking met de
particulieren.

Aandacht verdienen: het *Soer. Hbl.* (22 en 23/7,
3de bl. „De Vaderlandsche club en de Nederland-
sche gedachte, *Z.*; 23/7 „Ons staatsbeleid in Indië
bedreigd"; 24/7 „Het Nederlandsche fascisme";
„Curaçao", Villanus; 25/7 „De veiligstelling der
Indische pensioenen"; 27/7 „Kiezen of deelen"),
de *Java-Bode* (26/7 „De wassende stroom"; 30/7
„De koers"), *De Loc.* (25/7, blz. 5 en 29 „Genève"),
het *Bat. Nwsbl.* (29/7, 3de bl. „Siam"; 30/7 „Rus-
land") en *De Sum. Post.* (30/7 „Legerorganisatie";
3/8 „Economische eenheid"; „Staatkundig beleid",
A. D. A. de Kat Angelino).

De bevolking van Djampangtengah.

Door het Anthropologisch Laboratorium te Ban-
doeng is een onderzoek ingesteld naar den
lichaamsbouw der bevolking van Djampangtengah,
85 K.M. ten Z. van Soekaboemi gelegen *(Soer.
Hbl.* 23/7, 3de bl.). De bevolking alhier maakt een
meer *Mongoolschen* indruk dan die van *Djampang-
koelon*, waar het *Westersche* element meer op den
voorgrond treedt. Toch is ook in Djampangtengah
het *Dravidische ras* (oerbevolking van Voor-Indië),
gekenmerkt door slankeren lichaamsbouw, flinke
kromme neuzen en golvend haar, duidelijk te on-
derkennen. Het lange *Zuid-Europeesche type* met
Westersch profiel komt ook hier voor. Het baar-
dige ras schijnt minder talrijk te zijn dan in Djam-
pangkoelon en in enkele streken van Zuid-Prian-
gan. Toch werden ook in Rambai sporen gevonden
van dit ras, dat zich waarschijnlijk van uit Japan
via de Filippijnen en Molukken in Zuidelijke rich-
ting heeft verbreid. De meening dat in Z.-O.-Azië
alleen menschen met dunnen baardgroei zouden
voorkomen, is niet juist. Ook hier komt dichtere
baardgroei voor. Het Moejik-type met ietwat inge-
drukten neus wordt een enkele maal ook in *de
Djampangs* gevonden. Heel zelden herinnerde een
groote neus aan het Papoea-type uit „The Races
of Java", of kwam een breede, plompe pyramidale
neus voor, zooals hij in Micronesië en Melanesië
vaak gezien wordt. Het *wajangtype*, dat over ge-
heel Java voorkomt en gekenmerkt is door een
sterk vooruitspringend gelaat en wijkende kin, ziet
men in Djampang tengah betrekkelijk zelden. Het
meer vlakke, breede *Zuid-Mongoolsche type* heeft
op de geheele bevolking zijn stempel gedrukt.

Geneeskundige hulp is in deze afgelegen streken
schaarsch. De Medische Hoogeschool zal nog heel
wat artsen moeten afleveren, eer de bevolking van
meer afgelegen dessa's er haar deel van begint te
krijgen. De Javaansche intellectueel zou in dezen
nog heel wat voor zijn volk kunnen doen. Er lig-
gen nog landstreken ter grootte van een paar maal
Nederland op hem te wachten.

De Loc. bevat een „Economisch Supplement"
(23 en 27/7, blz. 47), w.o. „Het tweede Semarang-
Zeehaven rapport"; het *Bat. Nwsbl.* (24/7) en de
Java-Bode (26/7) bespreken het oordeel van Dr.
J. H. Boeke over de „Bank Nasional Indonesia",
De Sum. Post beziet de toekomst van „De haven
Belawan" (29/7).

Een mislukt plannetje.

De *communistische* leiders over de geheele we-
reld hadden begin Augustus bestemd voor een
politieke actie. In de meeste *Europeesche* landen
is een dergelijk plan bij voorbaat tot mislukking
gedoemd. Heel gevaarlijk is echter een dergelijke
communistische demonstratie in een *koloniaal* land
met gecompliceerde rassen- en nationale verhou-
dingen, met een onontwikkelde bevolking, die ge-
makkelijk op het stakingssleeptouw kan worden
meegenomen door behendige leiders en die daarna
even gemakkelijk op te ruien is tot verzet tegen
het wettig Gezag, met vernieling van goederen enz.
als gevolg van een verbitterden toestand. Dat alles
was hier voor *Ned.-Indië en andere koloniën* be-
oogd. De geschiedenis der laatste dagen heeft
— volgens de *Deli Crt.* (1/8) — duidelijk aange-
toond, dat dit plan niet uitgebroed is kunnen wor-
den, zonder dat het tot de verschillende Regeerin-
gen doordrong, en zoodoende heeft ook de Ned.-
Indische Regeering hare netten kunnen uitzetten
en er eenige gevaarlijke *aanvoerders* in laten loo-
pen. Verschillende kwetsbare bedrijven hebben zich
op alles moeten voorbereiden.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* („30/7 „De
arrestatie van mr. Soemantri" te Medan; „Terug-
keerende gemoedsrust ter S.O.K."; 31/7 „Het
euvel der aanslagen", Zusuma), *De Loc.* (27/7 „De
roode S.K.B.I.-actie"), het *Bat. Nwsbl.* (27/7 „Ad-
vies van Dr. v. Blankenstein'; 29 en 30/7 „Nieuwste
offensief"), de *Java-Bode* (24/7 „Soc. Dem. en
P. I.") en het *Soer. Hbl.* (25/7, 3de bl. „Deli"; „De
Poenale Sanctie, XI", Villanus; 26 en 27/7, 3de bl.
„De *Sarekat Kaoem Boeroeh Indonesia* ontmas-
kerd"). De S. K. B. I. had zich rechtstreeks aange-
sloten bij de Liga tegen imperialisme en koloniale
onderdrukking. Van een direct contact der S.K.B.I.
met andere vereenigingen in Indië is tot dusverre
niets gebleken.

Zentgraaff niet naar het „Nieuws".

De *Deli Crt.* (29/7) meldt dat de heeren *Zent-
graaff* en *mr. De Vries* zich definitief uit het
„Nieuws van den Dag" terugtrokken, na nadruk-
kelijk uitgeoefenden aandrang op de executeurs
testamentair om de reeds gesloten contracten met
den meesten spoed weer te cancellen, hetgeen is
geschied.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De Digoel-tragedie van het Nederlandsche koloniale imperialisme.

Het volgende is overgenomen uit de *Indonesia
Merdeka* van Juli:

Met de benoeming van den Vrijheidsbonder
Mr. D. Fock tot Gouverneur-Generaal van Indo-
nesië is tevens de proloog van de Digoel-tragedie
ingeluid. De tijd van wettig geweld, waarin het In-
donesische volk nog meer aan den tyrannieken
willekeur van een wellustigen dwingeland als dezen
„ijzeren man", die voor niets terugdeinsde om
maar het Staatsbudget met een paar tientallen mil-
lioenen saldo te doen sluiten, zooals het heette, —
de tijd van het koloniale schrikbewind, steunende
op opportuniteitswaanzin en macht, is aangebro-
ken. Op de meest rigoureuze wijze werd er met de
volksbelangen gesold, aangezien deze man „met het
effen gelaat en de ijzeren vuist" niet den moed had
het opereerende en draineerende grootkapitaal in
eenigszins beduidende mate te belasten, dat onge-
twijfeld de meest voor de hand liggende oplossing
was om in de hoogst dringende behoefte van geld-
middelen te voorzien. De Staatsschuld, die een
dreigend bankroet van de Indische Regeering be-
teekende, werd in haar volle zwaarte op de schou-
ders van het zeer verarmde volk geladen. Kon het
anders? Het feit dat Mr. Fock een der leiders is
der kapitalisten-partij in Holland, den Vrijheids-
bond, verklaart alles.

Dat bij dergelijke economische inzinking van de
volkswelvaart — zooals het rapport Heunder-
Meyer Ranneft op een zoo duidelijke wijze aan den
dag legt — de consolidatie van de revolutionnaire
idee in het leven wordt geroepen, is een algemeen
maatschappelijk verschijnsel. Maar de overheer-
scher, bewust van zijn sterke macht, beantwoordde
de ontevredenheid, die hij zelf heeft gekweekt, met
bruut geweld. Met onverbiddelijke gestrengheid
werden steeds toenemende soorten van repressie-
maatregelen gehanteerd en toegepast.

Doch het verzetsvuur was niet meer te blusschen,
de revolutionnaire geest laaide over het geheele in-
sulaire rijk. De ongelukkig gekozen voorzorgsmaat-
regelen van de dwaze Regeering om de steeds
groeiende en aanrollende branding der ontevreden-
heid te stuiten, spotten met alle wetten der natuur.
Het achter elkaar, in nerveuze opwinding uitge-
vaardigde verbod van vereeniging en vergadering,
het ontnemen aan het volk van het recht om te
staken, de willekeurige interneering van volkslei-
Hollandsche Imperialisme! Geheel in strijd toch
met den geest en de letter der wet, waar gespro-
ken wordt van een bepaalde plaats, worden de ver-
dachten neergekwakt op een in allerhaast openge-
kapte plek in de ondoordringbare wouden van
Nieuw-Guinea, te midden van poelen en moerassen.

De ster-correspondent van de N. Rott. Crt., Dr.
van Blankenstein zelf, vertelde van deze „bewoon-
bare" plaats, waar de bannelingen worden gediri-
geerd, dat het kamp in economisch en hygiënisch
opzicht een mislukking dreigt te worden, dat mala-
ria en zwartwaterkoortsen de kolonie op den duur
uitmoorden. „De deportatie-kolonie Cayenne steekt
gunstig af bij deze helsche poel", verklaart hij. Ook
Dr. Nielsen schreef bijna hetzelfde in „het Haag-
sche Maandblad" en in de „Frankfurter Zeitung".

Ondanks de herhaalde verklaringen van de Re-
geering, dat de hygiënische toestanden in Boven-
Digoel bevredigend zijn — kon het anders, waar
het onderzoek toch wordt gedaan door een com-
missie, bestaande uit alleen bestuurs- en politie-
ambtenaren? — bereiken ons nog steeds tegenover-
gestelde berichten uit Digoel zelf, gepubliceerd in
de Indonesische bladen, die ons aan de waarheid
van de officieele verklaringen doen twijfelen.

In de *Persatoean Indonesia* lezen wij bijvoorbeeld
het volgende uit een brief van een banneling:

„Voortdurend grijnst de dood. Digoel is geen
plaats meer. Zij is geworden een opeenhooping van
tering- en malaria-lijders en zenuwzieken en half
waanzinnigen, onder de verzengende hitte van de
onbarmhartige tropische zon, omringd door onge-
zonde moerassen, waaromheen dichte ondoordring-
bare wouden zich uitstrekken. De eenige voorbij-
gaande gasten, die ons kamp komen opzoeken, zijn
de wilden, de onbeschaafde Kaja-kaja's als wij het
ongenoodigde ongedierte en de ziektebacillen bui-
ten beschouwing laten. Waar men vroeger rijst
kreeg, wordt thans gabah (rijst in den bolster) ver-
strekt, die men zelf moet stampen. Hierdoor ver-
dwijnt weliswaar de gevreesde beri-beri, doch in
plaats hiervan worden de meesten aangetast door
allerlei huidziekten, tengevolge van het eten van de
gabah."

Wij zullen hier maar niet uitweiden over de ver-
banningen in den tweeden graad, die even onwettig
zijn als de massa-interneeringen in den eersten ter-
mijn. Ieder weet, dat het hier personen betreft die
getuigen van karaktervastheid, die ondanks de on-
dragelijke smarten en ellende, hun idealen en be-
ginselen niet willen verloochenen.

Wat zal het einde zijn van deze Digoel-tragedie?
De Regeering meent met deze massa-deportatie den
revolutionnairen geest te kunnen neerslaan. Door
het volk van zijn intellectueele „opruiers" steriel te
houden, waant de Overheerscher rust en orde te
ders, vermocht slechts de uiterlijke kalmte van het
land te bewaren, maar het was niet bij machte den
revolutionnairen geest te beteugelen.

En als de tyran Fock den Buitenzorgschen troon
vaarwel zegde, om plaats te maken voor zijn goed-
willenden, doch eeuwig laveerenden ethischen op-

volger, [illegible] reeds het hout opgehoopt voor den opstandsbrand die dra het land, althans een paar deelen daarvan, in vuur en vlam zette.

Het volk wachtte slechts op het juiste oogenblik om zijn grieven in daden om te zetten. De opstanden van West-Java en Sumatra's Westkust in de jaren 1926 en 1927 had men dus kunnen voorzien, het allerlaatste middel des volks om zijn rechten te verdedigen. De koloniale Regeering voelt zich in haar „supreme" en „Goddelijke" rechten door dergelijke „ongeoorloofde wandaden" gekrenkt. Als de opstandige „snoodaards" netjes zijn afgemaakt door het blanke wapen van den dapperen Jan Kompenie, dat druipt van onschuldig menschenbloed, als het Nederlandsche militarisme weer eens de „feestelijke" gelegenheid heeft gehad zijn „onvolprezen heldendaden" aan de verschrikte en verbaasde wereld te toonen, als de koloniaal-kapitalistische heeren eenigszins van den schrik zijn bekomen, toog de ethische Landvoogd met zijn schare afgerichte bloedhonden op de menschenjacht. Communisten, semi-communisten, pseudo-communisten, revolutionnairen, ja zelfs onschuldige verdachten moesten er maar aan gelooven.

Om het grootsche werk te vergemakkelijken, heeft de Regeering slechts haar op nergens dan op eigen willekeur steunend recht tot verbanning te hanteeren. Gemakkelijker kan zij het niet hebben om haar politieke tegenstanders op geraffineerde wijze onschadelijk te maken en, zoo zij wil, uit te roeien. Met een benijdenswaardige elegance, gepaard aan een onmenschelijke gewetenloosheid, weet men van de exorbitante rechten, zooals zij in de artikelen 35, 36, 37 en 38 van het I. S. zijn geformuleerd, op royale wijze gebruik te maken.

Wij spreken hier niet van het rechtskarakter der maatregelen, die haar toepassing vinden in het stelsel van de koloniale overheersching, dat in het Indonesische volksbewustzijn nimmer zijn rechtvaardiging ontmoet. Het is ons volkomen duidelijk dat de exorbitante rechten „het middel zijn tot verwezenlijking van absolute gehoorzaamheid en eerbied jegens het gouvernement en tot handhaving der orde en rust."

Zelfs dergelijke wetten zijn den Overheerscher niet onrechtvaardig genoeg. Deze exorbitante rechten worden bovendien nog hoogst onwettig toegepast. De koloniale onderdrukker schaamt zich niet zijn eigen gestelde regelen te verkrachten. Een teekenend verschijnsel van de degeneratie van het kunnen waarborgen, doch men vergeet dat alleen de vrijheid van het Indonesische Volk de diepere gronden van het verzet vermag weg te nemen. Elke verbannen leider wordt door tientallen vervangen. Elk slachtoffer spoort aan tot sterker actie.

Met fier opgeheven hoofd hebben de opstandige veroordeelden de overheerschers-galg beklommen. Met bewonderenswaardigen moed zullen ook de honderden bannelingen, strijders en verdedigers van het onderdrukte Indonesië, een langzamen en wissen dood in dat Boven-Digoelsche graf der levenden tegemoet gaan. Deze martelaren van de vrijheidsidee zullen wel vallen als slachtoffers van de despotische willekeur van den Overheerscher, doch *niet* hun kinderen, die meegegaan zijn naar het land der gedoemden en de daar geborenen. Immers, de telgen van deze revolutionnaire helden behooren nu eenmaal niet tot de bannelingen. Op zijn tijd zal dit nageslacht, dat eens getuige is geweest van de ouderlijke beproeving en volharding, terugkeeren naar de maatschappij.

Het zal ons geen verwondering wekken, dat juist deze kinderen later moedige en ijverige dragers van de revolutionnaire idee zijn, onverschrokken medeveroveraars van onze vrijheid, van Indonesia Merdeka. De laatste lachers zijn de beste lachers en eenmaal zal de tijd daar zijn dat *wij* die laatste lachers zijn.

Met rassche schreden nadert des overheerschers oppermacht in ons Vaderland haar einde; elke maatregel door de Koloniale Regeering tegen ons genomen, is slechts noodlottig voor haar zelf en verhaast haar eigen ondergang. Met de toepassing harer exorbitante rechten heeft zij niets anders dan haar eigen graf gegraven. Met dit wapen verdelgt zij een kleine groep tegenstanders, maar daarmede kweekt zij meteen een grootere, voor haar gevaarlijker schare van Indonesische vrijheidsstrijders, die in hun jeugd gevoed zijn met het bittere brood der ballingschap. Dat is de ironie van haar Digoelavontuur.

Deze Digoel-tragedie is een der troostelooze tafereelen op den lijdensweg van ons Volk naar de zonnige toekomst, waar het een vrije lucht ademt. De reeks van ordalia, die het beproefde Indonesische Volk tot de poort der vrijheid voert, is nog niet geëindigd. Wie kan het zeggen?...... „For the realisation of this idea lonely individuals have given their lives on the scaffolds; died in chains; have pined in exile, carrying ever in their hearts the vision of a blessed land. Their ordeal is one which only fellow-sufferers are allowed to understand. Their struggle is never applauded bij the gallery, and the humble and nameless soldiers of the cause will ever die without reaching their goal. Theirs is a lonely fight and it is called the Ordeal for Freedom"

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Djawa.

Tijdschrift van het Java-Instituut. Het laatst ontvangen nummer prijkt met een fraai portret van Z. H. den Soesoehoenan van Soerakarta, Pakoeboewana X. Inhoud: Toemboeh Dalem. — Wajang Wong, door B. Schrieke. — Een bronzen schedelnap (met afb.), door Dr. W. F. Stutterheim. — Over de waardeering der Soendaneesche literatuur, door R. Memed Sastrahadiprawira. — Verboden Rijkdom, door Dr. G. W. J. Drewes. — Boekbespreking.

„Kitab Toehpak"

en Tuhfat al Muhtadj li sjarkh al Minhadj. Resultaten van een voorloopig onderzoek met vertaling van den „Kitab Toehpah", door Dr. L. de Vries. (Verhand. v. h. Kon. Bat. Genootsch. v. Kunsten en Wetensch. Deel LXVIII, 4e stuk).

De Ingenieur

van 24 Augustus opent met een verslag der jaarvergadering der stichting Bandoengsche Technische Hoogeschool-fonds, door den secretaris-penningmeester ir. R. A. van Sandick.

Inter-Ocean.

Het laatst ontvangen nummer van dit rijk geïllustreerd Eng. tijdschrift opent met „The toemboek feast of an Eastern Monarch" (Soesoehoenan van Soerakarta) met foto waarop de kroonprins en kroonprinses van België.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Gedeeltelijke inhoud van No. 3 van 20 Juli. De vrouwen van Deli... en de Volksraad. — Vroegrijpe padi. — Nieuwe perspectieven op het gebied van de plantenteelt, vooral van de orchideeën, door Z. Kamerling. — Rubber verkooppolitiek. — Rubberbespiegelingen.

Korte Berichten

van Landb., Nijverh. en Handel (uitgave Dept. v. L., N. en H. te Buitenzorg). In het nummer van 30 Juli o.a. Palmolie in Afrika, in Ned.-Indië en op de wereldmarkt, door A. Luijtjes.

De Indische boerderij.

In het no. van 28 Juni: Bijenteelt in Indië. Vervolg van „Bestrijding van Pluimveeziekten", door Dr. W. K. Picard. Enz.

De Indische Mercuur

van 28 Augustus bevat een artikel over de Intern. Kolon. Tentoonstelling te Parijs (verslag vergadering Hoofdcomité ter voorbereiding van de Ned.-Ind. deelneming).

Verbond Nederland en Indië.

Inhoud van het Juni-Nr.: De verwording van den Spoorbond. — Financ. vrijheden bij de gemeenten. — De consequenties van een verouderd kiesstelsel. — De raid op Curaçao (Maandblad der Ver. van dien naam ten doel hebbende: 1. Het versterken van het Ned. Gezag. 2. Het bestrijden van corruptie, willekeur en machtsmisbruik. 3. Staatsrechtelijke gelijkheid en eenheid van Nederland en Ned.-Indië).

Koloniale Studiën.

Inhoud van het Juni-Nr.: De depressie in de transportbedrijven en haar gevolgen, door Ir. W. C. D. Haarman. — Invoerbeslommeringen. — Entrepôtwaarde in Ned. en in Indië, door A. van Wezel. — Indonesische Volksbanken, door Dr. J. H. Boeke. — Verslag Welvaartscommissie. — Hoe moet de Ind. gemeente meer contact krijgen met haar inheemsche bevolking? door J. J. G. E. Rückert. — Bijlage. — Kroniek. — Boekbespreking.

Tropisch Nederland.

Afl. 9 van 26 Augustus. Een Europ.-Ind. stijl van huizenbouw in Indië, van Maja Serger van Panhuijs. — Natuurreserves in Indië, door H. I. L. Blekkink. — De Minahassers en hunne mythen, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, II. — Bataviasche aanlegplaatsen, door S. Kalff, III, Slot.

Archief van de Suikerindustrie in Ned.-Indië.

Afl. no. 30. Juli 1929. Van de hand van Jhr. E. F. Sandberg, w.i. een belangrijk artikel over „Aanschouwelijke Voorstellingen van eenige Kookschema's met behulp van „Sankey-Grafieken". Schrijver vat aldus zijne conclusie samen: „Samenvattende was het doel van dit stuk om in de eerste plaats een methode aan de hand te doen om een bestaand kookschema te controleeren en tevens de mogelijkheid te bezien van het aanbrengen van verbeteringen. In de tweede plaats, door deze wijze van aanschouwelijk voorstellen aan oningewijden een zoo duidelijk mogelijk beeld te geven van de organisatie van een kookstation. Ten slotte geeft deze methode ons een gemakkelijke bepaling van het diksap rendement, dat kan dienen als capaciteitscontrôle van het kookstation in de verschillende perioden." Met 15 textfiguren en een tabel.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 30 Augustus: Willem Bosman, door S. Kalff. — De eerste Afrikaansche gezant in Nederland, door Fred. Oudschans Dentz.

Zending- en Missieperiodieken.

De Macedoniër van Aug. opent met een bijdrage van D. Pol te Rijsoord: Onze Javaansche kerken.

Geïll. Zendingsblad. Aug./Sept.

De Banier, No. 29 van 18 Juli, vervolgt de Ind. reisbrieven XIV.

Annalen van O. L. Vrouw v. h. H. Hart. No. 8 van den 7en jaargang.

Suriname.

De Gouverneur van Britsch-Guiana, Sir Frederick Gordon Guggisberg, die nog geen jaar in functie is, is begin Juli met ziekteverlof naar Engeland vertrokken. Men verzekert, dat, behalve om gezondheidsredenen, de reis ook ten doel heeft overleg te plegen met de nieuw opgetreden regeering in Engeland. De gouverneur werd benoemd door de afgetreden conservatieve regeering en wenscht zich nu te overtuigen of ook de nieuwe regeering zijn inzichten omtrent de ontwikkeling van Britsch-Guiana deelt.

* *
*

„De West" van 12 Juli schrijft over den oorsprong van de cacao-cultuur aan de Goudkust.

„De Londonsche Times" en het weekblad „West-Africa" zijn eenigen tijd aan het haspelen over de vraag, wie eigenlijk de grondlegger is geweest van de cacao-cultuur aan de Goudkust, die zich ontwikkeld heeft tot zulk een geweldige concurrent van andere cacao-produceerende landen, Suriname incluis.

Dit gehaspel zou ons vrij onverschillig kunnen laten, ware het niet, dat in een der artikelen Suriname wordt genoemd als het land van waar de eerste cacao-zaden, die aan de Goudkust werden uitgeplant, afkomstig waren.

In „West-Africa" van Maart wordt de volgende aanhaling gedaan uit een brief van zekeren Johannis Haas, Zwitsersch zendeling te Akropong, gedateerd 22 Januari 1858:

„During the dry season and before the rains started I ocuId not plant the cacoa seedlings I had received from Surinam".

Het schijnt dat de eerste uitzaaiing mislukte, doch later had een confrère van Haas meer succes. Het is dus niet onwaarschijnlijk, dat onze kolonie de eerste cacaozaden voor de Afrikaansche cutuur leverde."

* *
*

Eenigen tijd geleden schreef de heer C. K. Kesler in de „Nieuwe Rotterd. Courant" over *„de afbraak van den spoorweg door de wildernis"*.

Naar aanleiding van dit artikel brengt „De West" in herinnering hetgeen in de Koloniale Staten over deze aangelegenheid is gezegd:

De heer Kraan verklaarde in bedoelde zitting, dat hij behoorde tot de velen die met leedwezen kennis namen van het besluit om het spoorvak van Kabel Zuid naar Dam, buiten exploitatie te stellen en geleidelijk op te breken, naarmate rails noodig zijn voor andere baanvakken. Met 't voorbeeld van K. M. 121 voor oogen, waar de oprichting van een groot bauxietbedrijf in de naaste toekomst de rentabiliteit van den spoorweg gunstig zal beïnvloeden, zou spr. ernstig willen waarschuwen om genoemd baanvak niet geheel prijs te geven. Ook hier toch bestaat de mogelijkheid, dat in de toekomst dankbaar gebruik zal worden gemaakt van den spoorweg voor ontginning van bauxiet of goud, of wel beide. Immers zijn in het Marowijne-gebied belangrijke onderzoekingen gaande op het gebied van goud zoowel als bauxiet. De goudprospectie moet gunstig zijn en ook is bevestigd, dat het Marowijne-gebied enorme voorraden bauxiet bevat, welke vermoedelijk het gemakkelijkst bereikbaar zullen zijn via den spoorweg. Reeds is een tracé gekapt door den ondernemenden heer Fairweather, van Marowijne naar Abontjeman, een punt gelegen aan het baanvak dat men wil prijs geven. Is spreker goed ingelicht, dan is het tracé veertig kilometer lang en loopt over het geheel door terrein gunstig gelegen voor den aanleg van een weg voor motorverkeer, in aansluiting aan den spoorweg.

Daarom beveelt spreker dringend aan om, althans het eerste jaar niet verder te gaan dan het buiten exploitatie stellen van genoemd baanvak en in geen geval over te gaan tot opbreken der rails. De bedoeling is, den spoorweg zoolang mogelijk intact te houden, om eventueel in dienst te kunnen worden gesteld voor de ontginning der binnenlanden.

De gedelegeerde van den gouverneur heeft hierop verklaard, de toezegging te kunnen doen, dat in 1930 niet zal worden overgegaan tot het opbreken van rails in het te verlaten baanvak.

* *
*

De jaarvergadering te Dordrecht van *Nederlandsch*

Fabrikaat, heeft op 28 Augustus plaats gehad.

Aan het door den heer H. F. R. Snoek, algemeen Secretaris-penningmeester, uitgebracht jaarverslag ontleenen wij het volgende:

„Wat betreft het tijdschrift „Nederlandsch Fabrikaat in Nederlandsch Oost- en West-Indië" kan erop worden gewezen, dat dit thans aan zijn derden jaargang is en ongetwijfeld heeft de geregelde, uitgebreide en kostelooze toezending aan daarvoor in aanmerking komende landgenooten in Nederlandsch Oost-Indië, Suriname en Curaçao er veel toe bijgedragen Nederlanders in die landen woonachtig belangstelling te doen krijgen voor wat Nederland op industrieel gebied beteekent."

* *

De Koloniale Staten hebben verslag uitgebracht over de ontwerp-verordening betreffende de Surinaamsche Bauxiet-maatschappij.

Tegen de ontwerp-verordening bestaan bij de Staten ernstige bezwaren. De leden, die aan het vooronderzoek deelnamen, stelden op den voorgrond, dat zooveel mogelijk steun moet worden verleend aan ondernemingen die door cultuur of industrie tot de ontwikkeling van het land kunnen bijdragen.

Ofschoon de verordening met dit beginsel strookt, konden toch niet alle leden daaraan hun goedkeuring hechten. Hun, die op grond van de overweging, dat de Sur. Bx. Mij. met hooge uitgaven en groote risico het eerst zich op de bauxietwinning heeft toegelegd en uit de overweging, dat men van plan is het bedrijf hier krachtig voort te zetten en uit te breiden, gaarne een garantie zouden willen geven, dat gedurende een bepaalden tijd geen zwaardere lasten op het bedrijf zouden worden gelegd, kwam toch een termijn van 60 jaar te lang voor. Men achtte 30 jaar voldoende. Vooral met het oog op de snelle vorderingen der techniek, wilde men het nageslacht niet voor zoo langen tijd binden. De snelle vorderingen der techniek kunnen bewerken, dat de toestand van het bedrijf binnenkort zoodanig verandert, dat het niet meer past in het huidig stel bepalingen. Indien bijv. besloten werd tot oprichting van een aluminiumfabriek in Suriname, zou de uitvoer van bauxiet practisch ophouden en het uitvoerrecht dus weinig of geen zin meer hebben.

Door andere leden werd overwegend bezwaar gemaakt, dat aan de maatschappij de bedoelde concessies zullen worden verleend „onder zoodanige bepalingen als de Gouverneur dienstig zal achten, met afwijking zoo noodig van de bepalingen der Bauxietverordening en der verordening op de bauxietbelasting".

Niet alleen was men tegen een dergelijke machtsdelegatie aan het bestuur, maar men achtte het in strijd met art. 149 van het Reg. Reglement om met uitsluiting van andere bauxiet-ondernemingen de Sur. Bx. Mij. in een uitzonderingspositie te plaatsen als was voorgesteld.

Wat het pionierswerk, door de Sur. Bx. Mij. verricht, betreft, werd opgemerkt, dat toen deze haar bedrijf begon, het vaststond, dat de exploitatie gedurende tientallen van jaren belangrijke voordeelen zou opleveren. Zij aarzelde dan ook niet enorme bedragen uit te geven om terreinen, die aan anderen in concessie waren afgestaan, in handen te krijgen.

* *

Op de vergadering van de Koloniale Staten van 17 Juni is de rijstuitvoerverordening in behandeling geweest. Zij werd met 9 (alle) stemmen tegen verworpen.

* *

Uit de „N.R.Crt." van 29 Augustus, Av.bl. D:

„ Aneta seint uit Buitenzorg:

Voor den duur van vijf jaar is ter beschikking gesteld van den gouverneur van Suriname, teneinde te worden werkzaam gesteld, als landbouwconsulent W. E. K. baron van Lynden."

* *

In „De Telegraaf" van 30 Augustus, tweede avondblad, een prent van Louis Raemaekers:

Boven staat: „De toestanden in onze West. Krankzinnigen e.a. worden opgeofferd aan het streven naar beperking van het Rijkssubsidie".

Onderaan: „In Suriname liggen Rijks-„verpleegden", bij gebrek aan bedden, op de planken!"

De prent slaat op een der artikelen van Prof. Sleeswijk in het blad.

Curaçao.

Duurtetoeslag.

30 Juli ll. is de commissie-Van Dijk voor de herziening der ambtenaarsbezoldigingen gereedgekomen met haar verslag, dat intusschen nog niet is openbaargemaakt.

La Union van 8 Augustus, waaraan wij het bovenstaande ontleenen, bevat ook een mededeeling van de behandeling der aanvullende begrooting voor 1929, waarop *f* 185.000.— uitgetrokken was voor duurtetoeslagen, en wel 10 pCt. voor ongehuwden, 15 pCt. voor gehuwden met 2½ pCt. voor kinderen onder 18 jaar. Het Eindverslag van den raad wilde het anders en wel bij een inkomen tot *f* 3000.— 20 pCt. voor gehuwden en 10 pCt. voor ongehuwden, tot *f* 6000.— 15 en 5 pCt., tot *f* 8000.— 10 en 5 pCt., boven *f* 8000.— geen duurtetoeslag, maximum van den toeslag *f* 750.— en kindertoeslag, als voorgesteld, tot hoogstens *f* 150.—

Bij de militaire politie wil de raad er rekening mee gehouden zien, dat deze niet zooveel huur betaalt en geen doktersrekening heeft. *La Union* van 1 Aug. vindt dit „poco pichiri", een beetje gierig, van den raad.

Met 5 tegen 4 stemmen is aangenomen een voorstel-Henriquez om aan de hoofdambtenaren 10 pCt. te geven en aan de andere 10 pCt., als zij ongehuwd, en 15 pCt. als zij gehuwd zijn, met 2½ pCt. kindertoeslag.

H. Perret Gentil †

La Union meldt het overlijden op 1 Aug. l.l. van den heer H. Perret Gentil, oud-lid van den Kolonialen raad.

Wetenswaardigheden.

Het proefschrift van dr. Ir. G. J. H. Molengraaff valt geheel buiten ons bevattingsvermogen, zuiver technisch als het uit den aard van het onderwerp is. Toch vonden wij nog wel eenige opmerkingen, die wij willen vastleggen.

Dr. Molengraaff deelt mee, dat op de door Syffardts' boekhandel uitgegeven topografische kaart van Curaçao in 18 bladen de ligging van het Noorden en de ligging en de vorm van het eiland Klein-Curaçao onjuist aangegeven zijn.

Het Waaigat moet een verdronken zijrooi (rooi = tijdelijke waterloop) zijn.

Op bladz. 87 staat te lezen: „Iedereen, die de ontwikkeling van de politieke gebeurtenissen van den laatsten tijd in West-Indië heeft gevolgd, zal moeten toegeven, dat Nederland voor zijn overzeesche gewesten aldaar een stationschip te Curaçao noodig heeft, om bij eventueele ongeregeldheden zelf spoedig ter plaatse te kunnen zijn." Dit schip zou dr. M. tevens willen belasten met hydrographische opnemingen.

Nog vermelden wij stelling XIII: „Verstrekking van één soort water tegen lagen prijs aan de bewoners van Willemstad op Curaçao is alleen mogelijk door toepassing van de wijze van waterwinning, welke uiteengezet is in het begin van Hoofdstuk II van het tweede deel van dit proefschrift."

Urbina en Koningin Wilhelmina!

La Union heeft in een Nederlandsche krant gelezen, dat Urbina, bij het doorloopen van een der gebouwen tegenover een portret van de Koningin gekomen, een kruis geslagen en een buiging gemaakt heeft en daarna met uitgebreide armen zich er vóór gesteld heeft, om te voorkomen, dat zijn soldaten het zouden beschadigen.

Errata!

Het Julianadok voor Suriname.

Uit de *Nieuwe Courant* van 21 Aug. l.l.:

Vanmorgen 8 uur heeft het door de Ned. Scheepsbouw-Maatschappij te Amsterdam gebouwde drijvende droogdok van 4000 ton, bestemd voor de haven van Curaçao, zijn reis naar West-Indië aangevangen.

Uit den Verren Vreemde.

Bij den klaagmuur.

De wereld juicht, de likwidatie van den grooten oorlog is tot een oplossing gebracht. Den Haag is erdoor vereerd, de conferentie, die dit bereikt heeft, zal naar Neerland's residentie genoemd worden. Terecht jubelt men, terecht voelt de hofstad zich gevleid, want met de verkregen overeenkomst der financieele schuldDelging en met het vaststellen van data voor de troepenontruimingen is inderdaad hoogst belangrijk werk gedaan in de richting van de likwidatie. Maar wie nu ook reeds durft gewagen van de eind-afdoening, wie durft verkondigen, dat de grondslag is gelegd voor de groote verzoening tusschen volken en rassen, die wil toch verder springen dan zijn polstok hem brengen kan. Tijdens de Haagsche conferentie werd de algemeene aandacht even afgeleid van de daar gevoerde gedachtenwisselingen, hoe spannend door afwisseling deze ook waren. Jerusalem, strijd, bloedig treffen tusschen Islamieten en Israëlieten, burgerkrijg in het Britsche mandaatgebied, waarbij ook Amerikaansche onderdanen tot de slachtoffers behoorden, strijd, die dreigde over te slaan naar het naburige Syrië, Fransch mandaatgebied, en Transjordanië, dat eveneens onder Britsch mandaat staat, strijd, die de gemoederen in wijden kring, in Europa, Amerika, Azië en Afrika, in beroering bracht. In hetzelfde hotel „De Twee Steden", waar kopstukken van de conferentie verblijf hielden, had tevens een vergadering plaats van Nederlandsche joden die de algemeene aandacht opriep voor de gruwelijke rassenbotsing in de heilige stad van drie godsdiensten.

En dat is een der wrange vruchten van hetzelfde vredesverdrag van Versailles, dat tot de Haagsche conferentie leidde.

Zoolang als Palestina onder Ottomanisch oppergezag gestaan heeft, hebben de joden hun bezoeken en godsdienstplichtplegingen bij den Klaagmuur in Jerusalem kunnen vervullen, zonder dat de Moslemin, op wier Wakfterrein zoowel de muur als het daarlangs loopende pad gelegen zijn, hierin aanstoot hebben gevonden. En nu het veel gesmade Turksche bestuur vervangen is door het Volkenbondsmandaatstelsel, dat als voorbeeld van politieke voogdij moet gelden, nu voert het optreden van den mandataris tot dergelijke onderlinge moordpartijen tusschen de bewoners. Desillusie!

De joden waren in vele landen verschoppelingen. Vooral in Rusland en in Polen, maar daar toch niet alleen. Er bestond een volkshaat te hunnen opzichte, die hem doorloopend ten kwade gold, en die nu en dan losbarstte in pogrom's van menschelijke slachtpartijen.

In tienduizendtallen zijn de opgejaagde joden telkens en telkens weer den geboortegrond ontvlucht, om elders een veilige verblijfplaats te zoeken. Ons land heeft treinladingen zien aankomen, om ze als scheepsladingen verder te voeren; en ons land heeft nog maar een klein part van de honderdduizenden zien doortrekken. Voor de meesten was Amerika het land van hoop en verwachting.

Vaak was het denkbeeld geopperd om voor de kinderen Israël's, die zulks mochten wenschen, weer een land aan te wijzen, waar zij zich nationaal thuis konden voelen. Daarheen zou dan de stroom geleid kunnen worden van hen, die elders verdreven werden, van hen ook, die een eigen nationale samenleving zouden verkiezen boven het verblijf onder wat men zou kunnen noemen de christenvolken-gemeenschap.

Tot de landen, welke genoemd waren, als mogelijk nieuw Joodsch vaderland behoorde Palestina. Tijdens den grooten oorlog zijn verschillende politieke zetten gedaan, om een land, partij of groep te winnen voor een der strijdende machten. Tot deze zetten wordt ook gerekend de, door den Britschen minister Balfour in 1917 uitgesproken en befaamd geworden, verklaring, waardoor aan het joodsche volk een nationaal *home* in Palestina werd voorgespiegeld. De zet zou de bedoeling hebben gehad de machtige Joodsche financiers, zoowel in Europa als in de destijds nog neutrale Staten van N. Amerika, voor de zaak der entente te winnen.

In Versailles liet Engeland zich het mandaat over Palestina toewijzen, in de A-categorie, d.w.z. als land met een niet te ver verwijderde kans op zelfbestuur. De Balfour-belofte indachtig, werd den joden er een *home* toegedacht. Als Hooge Commissaris werd Sir Herbert Samuel, een jood, aangewezen. Stelde men zich op het standpunt, dat het toegezegde vooruitzicht nu recht op verwezenlijking had, dan had men geen betere keuze kunnen doen. Sir Herbert heeft gedurende vijf jaren (1920—25) de joodsche kolonisatie georganiseerd en gevestigd, zonder in al te groote mate de inheemsche Arabische, mohamedaansche bevolking te prikkelen. Maar hinderen deed 't deze inheemschen toch wel, dat daar in het land, dat zij als 't hunne beschouwen, een nieuwe kolonie een in menig opzicht bevoorrechte positie kreeg. Het beleidvol optreden van den Hoogen Commissaris voorkwam, dat de tegenstellingen al te zeer aangespitst werden. Ook de joden had hij daarbij in hun ijver te temperen.

De uit hun geboorteland gedrevenen zouden, zoo kan men verwacht hebben, naar hun nieuw land den vasten wil meebrengen van verdraagzaamheid; zij, die de ingezetenen van de door hen ontvluchte landen verweten een *Hetze* te houden tegenover de joden, zouden in het door hen nu te stichten land tegen het insluipen van een dergelijke noodlottige *Hetze* zorgvuldig waken. Zij zouden hierop te eer en te meer bedacht zijn, omdat zij hun *home* kregen in een land, dat een meerderheid aan mohamedaansche onderdanen en een groot aantal christenen telt, een land dat ook voor de lezers van Koran en Schrift een heilig land is.

Ontgoocheling! Onder de joden was al heel spoedig een strooming te onderkennen van doordrijvers, die zich aanmatigend stelde niet alleen tegenover mohamedaan en christen, doch ook tegenover den niet-extremistischen mede-israëliet. De Zionistische beweging wilde die instelling ook elders in de wereld doen doorwerken. Haar aanhangers waren dan ook geenszins onvoorwaardelijk bewonderaars van Sir Herbert, die h.i. in zijn politiek maar halfslag joodsch was.

Lord Plumer, die in 1925 als Hooge Commissaris optrad, wenschte de extremistische joden te doen voelen, dat zij zich te matigen hadden en de Arabieren gerust te stellen in de geuite vrees van achteruitgezet te worden. Als richtsnoer zijner politiek nam hij aan: de overtuiging zijner onpartijdigheid te doen blijken. 't Is veel moeilijker zich als onpartijdig te doen erkennen, dan zelf onpartijdig te zijn. Dit hebben Lord Plumer en Sir John Chancellor, die hem in 1928 opvolgde en thans nog in functie is, ook ondervonden.

De orthodoxe joden in en buiten Palestina zijn luide blijven klagen over de onverschilligheid of

de achterstelling, waardoor hunne belangen niet naar recht en reden worden behartigd, de mohamedanen zijn al meer en meer vijandig komen te staan tegenover de joden en zij blijven de Britsche overheid beschuldigen van verwaarloozing der eeuwenoude rechten der Arabieren. Bij hen bestaat ook naijver t.o. van de israëlieten, die gedeelten van het land tot ontginning weten te brengen, welke voordien waardeloos leken. Zoo is 't kunnen gebeuren, dat op Vrijdag 23 Augustus, op den grooten verzoendag, het onverzoenlijke van de rassen- en godsdiensttegenstellingen tot een felle uitbarsting is gekomen. In het land, waarheen de joden gevlucht waren om zich veilig te stellen tegen de pogroms, is het tot een pogrom gekomen, die, in omvang, karakter en middelen in niets verschilt van de ergste Russische en Poolsche gewelddaden, waarvan de geschiedenis gewag maakt. Diep pijnlijke teleurstelling!

Hoe kon deze schandedaad een dergelijken omvang krijgen? De schuldvraag is zoo moeilijk te beantwoorden. Wat de een als zwakheid laakt, roemt de ander als wijze voorzichtigheid, wat achteraf veroordeeld wordt werd voordien als blijk van vertrouwen geprezen. Over de hoofdlijnen, over elke bijzonderheid valt te twisten, naar gelang het standpunt waarop de beoordeelaar zich plaatst. Verwacht is het gebeurde niet. De Hooge Commissaris was afwezig, in Londen. Maar ook Dr. Weismann, de leider der Zionisten, was er niet, hij toefde in Zwitserland. Op het congres, dat van 26 Juli tot 11 Augustus te Zurich is gehouden, was juist besloten tot samenwerken van Zionisten met niet-Zionisten.

Incidenten, gebeurtenissen op zichzelf eigenlijk zonder groote beteekenis, hebben den schok gebracht, die de ontstekende vonk deed spatten; een oproep voor een nationalistisch joodsche betooging had meer extremistische — men spreekt ook wel van fascistische — elementen naar Jerusalem doen komen dan anders bij dergelijke gelegenheden 't geval was. Van Arabische zijde kwam een buitengewoon groote toeloop van buitenmenschen naar de stad. De politie was niet berekend op het beheerschen van de massa's, die in beweging gekomen zijn. Noodhulp-politie, uit oudgedienden gevormd, was niet georganiseerd en niet gewapend.

Behalve Jerusalem zijn ook andere plaatsen geteisterd.

Zoodoende kon de losgebarsten gruwelstroom eerst beteugeld worden nadat een troepenmacht uit Egypte en uit Malta ter plaatse kwam. Maar al werd deze deels per vliegtuig en met de snelst stoomende oorlogsschepen aangevoerd, zij kon niet meer voorkomen, dat de razernij het leven had gekost aan een 85-tal moslims, een 110-tal joden en 4 christenen, terwijl het aantal der in de ziekenhuizen opgenomen gewonden en verminkten ongeveer het dubbele van deze cijfers bedraagt.

De rust heet hersteld. Maar woelig werkt het gebeurde na. Tot ver, heel ver van Jeruzalem zijn de gemoederen in beweging gebracht. Protesten aan den Volkenbond, protesten aan de Britsche regeering getuigen hiervan. In de Arabische rijken dringt men aan op een prijs geven van de joodsche politiek. Van Zionistische zijde dringt men aan op het scherper doorvoeren van de joodsche politiek. Zal het ministerie Mac Donald het vertrouwen weten te winnen en te behouden van de thans fel tegenover elkander staande volkenrassen?

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

NEDERLANDSCCHE JAARBEURS.

Zijne Excellentie Mr. T. J. Verschuur, Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, heeft het Eere-Voorzitterschap aanvaard van de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht.

Voor belangstellenden — belanghebbenden zijn alle Nederlanders — ligt op de leeszaal onzer Vereeniging ter kennisneming, het jaarverslag 1928 van het *Algemeen Nederlandsch Verbond*, deze hoogst nuttige instelling welke, als bekend, het Nederlandsch stamleven tracht te versterken.

Met betrekking tot onze Overzeesche gewesten wordt in het verslag melding gemaakt van een opgewekt vereenigingsleven vooral in Deli (Medan) en, schoon in mindere mate, in de afdeeling Batavia. Over den geheelen Archipel zou de belangstelling toch grooter kunnen zijn.

Wat West-Indië betreft, hier valt een verhoogde werkzaamheid waar te nemen, zoowel in Suriname als bij de groep der Ned. Antillen.

Moge elk volgend jaarverslag van toenemende werkzaamheid getuigen, zoowel in O. en W. Indië als overal ter wereld waar de Nederlandsche stam vertegenwoordigd is.

Ontvangen van het Informatie-bureau van den Volkenbond te Genève een uittreksel van het verslag der 15e zitting (1—19 Juli) van de permanente commissie voor de mandaten (ter leestafel der Vereeniging).

Van de Redactie.

Ditmaal geen bijdrage over Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

L. J. H. Jepkes, Bergstraat 25, Amersfoort;
J. H. Cober, Grathem;
beiden onderwijzer bij het O.E.L.O.
J. Mulder, Baas-gieter bij het Marine-Etabl. te Soerabaja, Fultonstraat 9, IJmuiden.
L. Cijsouw, Wilhelminastraat B 158, Wemeldinge;
J. de Vries, Zwanenplein 65, Amsterdam (N.);
beiden candidaat-gezaghebber bij het B. B.
J. Douma, Tijd. ambt. (opz. 1e kl.) ter besch. Mijnbouw, Ringstraat 18, Treebeek (L.).
J. D. Schuitemaker, Gardenierslaan 25, Apeldoorn;
L. P. P. van Mechelen, Delpratsingel 13a, Breda;
Y. Jansen, Molenbeekstraat 12, Arnhem;
P. Hein, Brink 54, Zuidlaren (Dr.);
allen onderwijzer bij het O.L.O.
Th. W. v. Deursen, Gedipl. techn. ambtenaar b. h. Gevangeniswezen, Nieuwe Bogert 15, Eindhoven.
R. v .d. Broek, Onderwijzer bij het O. L. Onderwijs, Kleverparkweg 193, Haarlem.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

B. J. Kerpestein, Dir. kweekschool v. Inl. onderwijzers; Oosteinde 311, Voorburg.
J. J. A. Lamberti, Amb. voor Woningzaken, Roermond.
Ph. J. W. Delwel, Ondercomm. van politie; Torenlaan 39, Overschie.
Mr. C. Ph. C. E. Steinmetz, Insp. der Gen. Thesaurie, p.a. Ned. Handel Mij., Amsterdam.
H. W. Nieuwhuis, Tijd. buitengew. voorz. landraden Bandoeng, Cellesweg 13, Kampen.
C. J. F. Denker, Leeraar bij de H.B.S. te Semarang, p.a. Mevr. C. Sonstral, Mathenesserdijk, Rotterdam.
L. W. de Boef, Hoofdpolitie-opziener, Eusebiusbinnensingel 21, Arnhem.
Ir. S. W. F. Landner, Tijd. wnd. dir. haven Tandjong-Priok, p.a. fam. Van Wijk, G. v. Swietenstraat 83, Tilburg.
A. J. W. Utermöhlen, Bouwk. opz. bij den dienst van den Mijnbouw, Weteringschans 113, Amsterdam.
Mej. S. H. Lagaunne, Onderw. 2e kl. bij het O.W.L.O., v. Weede v. Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.
F. Chr. F. Beem, Architect bij de B. O. W., Verhulststraat 106, 's-Gravenhage.
P. Pleijte, Tijd. wnd. opz.-machinist bij de S.S. en Tr., Sleeperssingel Q 305, Middelburg.
D. J. Bouwer, Landmeter 2e kl. bij het Kadaster, Van Loostraat 100, 's-Gravenhage.
C. G. E. van Delden Laërne, Ambt. besch. hoofdk. voor Reiswezen, p.a. L. A. H. van Delden, Anna Paulownastraat 22, 's-Gravenhage.
C. Boertje, Hoofdpolitie-opziener, Rijksstraatweg E 273, Dordrecht.
G. van der Paardt, Werktuigk. bij de S.S. en Tr., Elsstraat 7, 's-Gravenhage.
J. W. H. Kramer, Majoor Top. dienst, Van Weede van Dijkveldstraat 5, 's-Gravenhage.
Dr. H. J. F. Bijlmer, Officier van Gez. 1e kl., Nassaukade 395, Amsterdam.
H. T. Blokland, 1e Luit. der Inf., Raadhuisplein K 413, Tiel.
B. A. H. Binnendijk, Kapitein der Inf., Kon. Sophiestraat 10, 's-Gravenhage.
J. W. Beck, Ged. Gezaghebber 1e kl. bij het Binnenl. Bestuur, Gr. Hertoginnelaan 165, 's-Gravenhage.
A. J. Velt, 3e Commies b. d. Dienst der Waterbouwkunde, Paulus Potterstraat 163, 's-Gravenhage.
H. G. de Roode, Commies 1e klasse b. d. P.T.T., Rombout Hogerbeetsstraat 82 I, Amsterdam (W.).

MET PENSIOEN:

D. Habbema, Lt.-Kol. Inf, St. Annastraat 31, Nijmegen.
E. L. A. Becker, Maj. Inf., Azaleastraat 38, Den Haag.
J. H. Monteiro, Afd.-secr. op het ass.-res.-kant. Soerabaja, Wilgstraat 66, Den Haag.
C. van Noort, Wnd. direct. Openb. Mulo, afd. A. M. S., Poerwokerto, Geversstraat 31, Oegstgeest.
Dr. R. Broersma, Leeraar Willem III school, Ant. Heinsiusstraat 18, Den Haag.